

c a r r e r a n y

2000

D

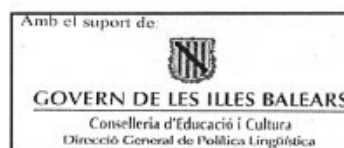
Sumari

Sumari	2
Editorial	3
Salutació del president de les Illes Balears	4
La llarga teringa del Carrerany	5
Del treball sempre surt profit (o com un llop agafa gats)	6
Maria pot estar orgullosa	6
Endavant ses atxes	7
Fent Carrerany, més que una revista	8
Anem cap al 300, malgrat la guerra	9
Dos-cents números fent carrerany	9
La petita gesta de Fent Carrerany	10
Un llibre imprescindible: Aspectes de la Guerra Civil a les Illes Balears, d'En Josep Massot i Muntaner	10
Fent Carrerany, la veu del poble	11
Globalització i identitat	12
Però encara vull viure	12
Concert del Quartet Balear a l'església	13
El patrimoni cultural dels nostres carrers:	
Carrer de S'Arraval	14
En Martí Quetgles "Poll" i en Mateu Font i Roig, dos mariandos que lluitaren contra el comte Mal	18
Excursió al Castell d'Alaró	19
Sa Xerradeta a Ses Tarragonas amb Jaume Mestre, Batle de Maria	20
Fent Carrerany a Internet	23
Bullit de Notícies	24
Diumenges de sotana	26
Telèfons d'interès	26
El temps.	27
Presentació d'en Guillem Ferriol Negre com a candidat a Batle per Unió Mallorcaquina	27

Aproximació a una copa de vi negre	28
Racó de cuina: Pomes farcides de carn	28
Pastís de crema i maduixes	29
Na Maria Emilia Arenas Mas, de Colonia del Sacramento (Uruguay)	29
Crònica del viatge a Conca i envoltants	30
Dos homes de combat	34
Més moll que mai!	35
La flama de la llengua catalana tornarà travessar Mallorca	38
Anar l'ull al bou amb l'ELA	39
Dolça Martina, funcionària del jutjat d'Inca	40
A Miquel Jordan de Terrassa	40
Quan per les voreres	41
Pasqua	41
La guerra	41
Silenci i oració. Jornades de Corema	41
Mediterrània	42
I vengueren dies de pluja	43
A l'hivern dels teus Déus	43
Hola amics i amigues	44
El Consell Social de la llengua catalana perfila un Avantprojecte de llei del català al comerç i un Pla general de normalització	46
Maria Antònia Munar rep en audiència la nova Junta Directiva de l'Associació de Premsa Forana ..	47
Carrerany Esportiu: Un any més a primera	47

FOTOGRAFIES:

Magí Ferriol, Gran Enciclopèdia de Mallorca, Diari Avui, Jeroni Cerdó, Grup d'Esplai Es Rebrot i arxiu Fent Carrerany

HAN PARTICIPAT EN AQUEST NÚMERO:

Martí Monjo, Josep Sabater, Francesc Antich i Oliver, Damià Pons i Pons, Jaume Mestre, Gabriel Mercè, Antoni Mir Fullana, Bartomeu Ribot Rosselló, Jaume Lladó, EQUIP DE REDACCIÓ: Joan Mas i Vives, Antoni Gelabert Mas, Rafel Crespi, Llorenç Capellà, Francesc Perelló Felani, Bartomeu Pastor Sureda, Antoni Mas, Antoni Fiol Morey, Miquel Rosselló i Quetglas, Lluc Matas, Comité Local d'Unió Mallorcaquina, Jaume Corbera i Pou, Comissió Permanent dels Joves de Mallorca per la LLENGUA, Miquel Jordan i Ronsano, Llorenç Font Dalmau, Tomeu Llompert Bas, Guillem Crespi i Alemany, Rafel Borrdoy i Pomar, Xisca Moreno i Brunet, Els monitors de l'Esplai, Associació de Premsa Forana i Gaspar Mas.

Magí Ferriol Bauzà
Joan Gelabert Mas
Joan Gual Bergas
Miquel Morey Mas
Onofre Sureda Ribas

EDITA: Associació Cultural FENT CARRERANY
Sant Miquel, 11 07519- Maria de la Salut

Adreça a internet
www.premsaforana.com/fentcarrerany
correu electrònic:
fentcarrerany@premsaforana.com

IMPRIMEIX: Gràfiques SIBA
Santa Margalida

Nº DEPÓSIT LEGAL: PM-457/1986

La redacció de Fent Carrerany no es fa responsable de les opinions dels qui hi escriuen

EDITORIAL

DEL GOIG I LA FESTA...

Tota la gent que al llarg dels anys ha fet possible que arribàssim a aquest moment estam contents, molt contents. El goig de poder dir: Ja n'hem fet 200 de carreranyes!, ens omple de satisfacció. Perquè a base de carreranyes petits, modestes, però constants, insistents i sense defallir, s'arriba a fer camí, a fer forat. Aquests darrers mesos hem publicat diversos articles sobre la vida i obra de Francesc de Borja Moll i la nostra associació ha programat algun acte per recordar la seva figura. I posats a fer li manllevarem una cita, que de fet ell ja manllevà a un poeta clàssic: *Les aigües molles arriben a foradar les dures roques*. Aquesta és possiblement la cita més encertada i adequada a la feina de la nostra revista. La tenacitat de la seva presència mes rere mes, la marca que ha deixat a la nostra vida col·lectiva i la possibilitat d'articular un espai de reflexió, d'opinió, d'informació lliure i obert a totes les sensibilitats dels nostre poble, fet amb la llengua que ens defineix com a tal, són allò que quedarà per al futur.

Gràcies a tots i a totes (col·laboradors, subscriptors, etc) per fer-ho possible.

Quan rebreu aquesta revista, els actes que s'hauran programat per celebrar-ho ja s'hauran acabat: el concert, la xerrada de n'Aina Moll, la Mostra de revistes i el sopar popular amb el lliurament de les distincions al Club d'Escacs de Maria, a la Plataforma de Joves de Mallorca per la Llengua i al nostre col·laborador Miquel Oliver. Ens agradaria que ens féssiu companyia i que ho celebràssiu amb nosaltres.

...A LA PREOCUPACIÓ

Però deixau-nos passar del goig al temor, a la preocupació. La paraula, la dialèctica de la paraula com a eina, com a única eina per resoldre els problemes (això és en definitiva el que fa un mitja d'expressió com el nostre), darrerament se n'ha duit un bona repassada. Sobre un tauler d'escacs, on les peces són persones ignorants del rol que juguen i dels interessos que defensen, se'ns ha volgut fer creure que els uns eren els bons i els altres els dolents. O estàs amb mi o contra mi. Ni una cosa, ni l'altra. A hores d'ara ningú no es creu que els EUA hagin optat per la via de la força a l'Iraq per assegurar cap democràcia. Un mínim coneixement de la història de les relacions entre els EUA i determinades dictadures fan trontollar aquestes suposades bones i altruistes intencions. La submissió del govern espanyol a aquesta intervenció militar no respon més que a un intent de guanyar per la via de l'oportunisme més miserable i menyspreable (amb la pèrdua de vides innocents pel mig) una posició de força a l'esfera internacional, que no ha tengut fins ara. No es pot parlar d'atacs a la democràcia al País Basc, emparant-se en una legalitat democràtica que surt de la Constitució i donar el vistiplau a la invasió d'un territori sobirà, ignorant i menyspreant la legalitat democràtica internacional que ha de regular les relacions entre els estats.

D'aquesta doble moral ens queixam. D'aquesta doble moral i de la seva devastadora conseqüència.

Per això volem deixar ben clara la nostra postura, la nostra veu

NO A LA GUERRA! SÍ AL DIÀLEG! SÍ A LA PAU!

SALUTACIÓ DEL PRESIDENT DE LES ILLES BALEARS

AL NÚMERO 200 DE LA REVISTA FENT CARRERANY

Us escric des del convenciment que qualsevol iniciativa sòlida que parteix de la societat acaba per implicar les institucions; però, també, des de la convicció del paper molt important que té l'associacionisme com a element de cohesió social, a la vegada que promotor i defensor del pensament i de la cultura del nostre poble.

Celebrau el número 200 de la revista Fent Carrerany, publicació de l'Associació que des de fa 17 anys organitza i dinamitza l'activitat sociocultural de Maria de la Salut. Notari d'una realitat viva i diversa que cal observar amb cura, però també vehicle de transmissió del sentir de la gent, dels seus problemes i de les seves inquietuds, Fent Carrerany ofereix un ampli ventall de notícies i d'informacions a partir dels principis de proximitat i participació, d'objectivitat i de llibertat d'expressió.

Us he de dir que hi ha feines que un govern no pot fer tot sol, compromisos que no podem assumir sense la necessària participació de tots els ciutadans i totes les ciutadanes de les Illes Balears.

Construïm un país capaç d'afrontar els nous reptes d'un món complex i canviant, enfortint-lo des de dins i projectant-lo cap a l'exterior. I ho feim des de la necessària recuperació, afirmació i defensa de les nostres pròpies senyes d'identitat. I en aquesta tasca, també hi prenen part associacions i publicacions com la vostra.

Hem de tenir ben clar què volem ser i on volem arribar. Si volem ser un poble respectat, un poble amb

capacitat de decidir el seu futur, la identitat és el nostre referent i la marca que ens fa diferents dels altres.

I aquest Govern vol recuperar una societat orgullosa de ser qui és. Una societat sobirana que decideix el seu futur. Una societat que vol ocupar el lloc que li pertoca dins l'Estat espanyol i dins l'Europa mediterrània. Una societat que assumeix els reptes immediats i de futur sense oblidar la responsabilitat de ser justos i solidaris.

Per acabar, en nom del Govern de les Illes Balears i de la societat que legítimament representa, vull fer-vos arribar la nostra més sincera felicitació per aquesta iniciativa que ha fet del nostre país una realitat més viva i plural.

Per molts d'anys!

Francesc Antich i Oliver
President del Govern de les Illes Balears

LA LLARGA TERINGA DEL CARRERANY

Sortosament, les revistes d'informació local han esdevingut, especialment des del restabliment de la democràcia, un element quotidià dins les ciutats, viles i llogarets de les Illes Balears. Gairebé totes elles presenten unes característiques comunes: la primera que voldria ressaltar és la fidelitat a la llengua i al país. Escrites en català, han ajudat, amb la seva presència callada, amb el seu degotís persistent, a donar un to de normalitat i, sobretot, han constituït una lliçó per a molta gent "i quan dic lliçó no ho dic com si fos un sinònim d'un sermó de trona, sinó amb una accepció molt més subtil". Sense dir res explícitament, sense fer bandera de la qüestió lingüística, senzillament fent-ne un ús sistemàtic i normal, aquestes revistes han ajudat a trencar molts de prejudicis i complexos, especialment el que els sociolingüistes anomenen autoodi.

En què consisteix aquest prejudici de l'autoodi? Consisteix ni més ni pus que a menysprear allò que és nostre perquè es creu que és inferior. Així, potser, als pobles de Mallorca es va estendre aquest prejudici, començant pels noms de les persones "per posar-ne un exemple ben gràfic", que foren substituïts pels seus equivalents en castellà o per d'altres extremadament feudataris, d'una moda passatgera i del tot despersonalitzats, com seria el cas de les Vanesses, Sandres, etc. També va afectar, entre altres usos lingüístics, al dels topònims, els noms dels indrets, que moltes vegades quan es construïa un xalet o s'arreglava una tanca es canviaven per un nom forà i en una llengua que no era la nostra. Potser això darrer no ha passat tant a Maria però sí a altres llocs on han proliferat les villas tot substituint els can d'aquí o can d'allà. Aquestes revistes, sortosament, han col·laborat a retornar-nos, com va dir el poeta, el nom de cada cosa.

I per això ha bastat la seva presència constant i periòdica. I és que la lletra impresa encara té una bona capacitat de seducció i és capaç d'esdevenir un punt de referència per a les persones del poble. "Això ho diu el Fent Carrerany..." és un argument que té el seu valor per ell mateix, potser perquè es tracta d'un missatge que arriba amb lletra d'impremta, potser perquè les persones, d'una manera inconscient, encara tributam culte a aquell aforisme llatí que diu

Verba volant,
scripta
manent", "Les
paraules
volen, els
escrits perdu-
ren".

Els escrits per-
duren...
Voldria
aprofitar
aquesta frase
per enaltir un
aspecte molt
important
també que han

possibilitat les
revistes locals. Aquestes revistes guarden un immens tresor que no és altre que el de la història quotidiana, la història en minúscules, la dels fets senzills però que han marcat l'esdevenir, en el cas de Fent Carrerany, de Maria. Abans, potser la memòria popular, a través de la feina dels glosadors, conservava en forma de cançons els episodis més rellevants que han conformat la història quotidiana del poble, però només s'hi consignaven aquells fets que, bé per luctuosos o bé per joiosos, adquirien la categoria d'extraordinaris. En canvi, ara, en la revista local hi surten consignats tota una successió de fets, de notícies, que permeten confegir amb tots els matisos la memòria col·lectiva d'un poble. I això suposa un gran tresor.

Finalment, vull tenir unes paraules de reconeixement per a totes aquelles persones "també és una constant en la majoria de les revistes locals" que d'una manera altruista i desinteressada col·laboren perquè cada mes la revista arribi a l'encontre dels lectors. Sense aquest treball, però també sense la col·laboració de tot el poble que a través de la subscripció, la publicitat, la compra directa, segurament Fent Carrerany no hauria arribat a l'emblemàtica xifra del número 200. Enhorabona i endavant!

Damià Pons i Pons
Conseller

DEL TREBALL SEMPRE SURT PROFIT. (O COM UN LLOP AGAFA GATS)

La revista FENT CARRERANY sens dubte és un exemple de constància, de feina ben feta, de coratge, de valentia, de defensa de la nostra llengua i la nostra cultura, de servei al poble, de llibertat d'expressió, de participació, de satisfacció, d'orgull, i de tantes i tantes coses que omplen positivament la vida i tarannà del poble de Maria.

Jo que he tingut la sort de participar de forma activa en el naixement i vida de FENT CARRERANY devora gent a la que mai es podrà pagar l'esforç abnegat que ha fet, no puc deixar de sentir orgull i satisfacció per haver vist com un projecte de més de quinze anys de vida hagi arribat al segle XXI amb la mateixa força i compromís que el primer dia.

Si es tragués a llum l'estadística del que ha passat per FENT CARRERANY des del primer número fins al que avui teniu a les vostres mans, les xifres donarien una idea de la quantitat de gent que hi ha participat, de pàgines que s'han llegit, de fotografies que s'han vist, dels temes que s'han tractat, de les opinions que s'han donat, i de tantes i tantes coses que donen una idea de la feina que suposa sortir cada mes sense faltar a comptar i donar fe del que ha

passat.

La voluntat de servei i el compromís en la defensa de la nostra cultura i la nostra llengua han estat els motors que han impulsat FENT CARRERANY i als valents que l'han tret a llum cada mes. A tots ells i als que han tingut i segueixen tenint la il·lusió que cada mes arribi el CARRERANY, 200 gràcies per ésser així com sou.

NOTA: Totes les morts són tristes i deixen un forat mal de tapar, emperò la de l'amo en Miquel, a més, ha suposat un abans i uns després en aquesta, la seva revista. Al cel sia.

Jaume Mestre

MARIA POT ESTAR ORGULLOSA

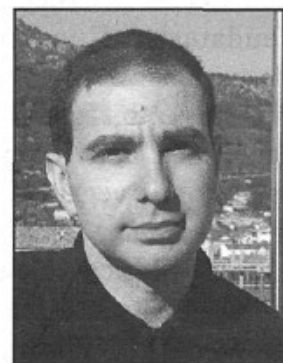
Maria de la Salut està d'enhonorabona perquè compta amb un grup de persones que estimen el poble amb tanta intensitat que ho han demostrat durant 200 mesos seguits i que pensen fer-ho en el futur amb el mateix entusiasme.

I és que confeccionar cada mes el "Fent Carrerany" em consta que no és cap obligació feixuga per als seus col·laboradors, sinó tot el contrari, una tasca entretinguda, interessant, i comparable amb aquell qui prepara amb paciència i il·lusió un regal per a la seva estimada. Amb tot això, uns i altres, col·laboradors i lectors, han crescut en el coneixement del poble i la seva gent, en llibertat, en criteri, en llengua, en cohesió... poc a poc i sense adonar-se'n. Si un mira enrere i es situa en aquell any 1986 en què "Fent Carrerany" començà a caminar constata que molts han estat els canvis i que la transformació de la nostra societat, del pensament, del poble, es pot anar comprovant sobre el terreny llaurat que són les pàgines de la revista. I segur que aquells pobles que han tingut un mitjà de comunicació proper han pogut

evolucionar amb major comoditat perquè gaudir d'aquesta eina és un benefici obvi per a tothom.

Tot això és per fer constar que aquests 200 mesos de dedicació han estat d'una gran utilitat. Tot Maria us en pot estar agraïda i alhora orgullosa. Tant de bo tots els pobles de la nostra comunitat poguessin comptar amb un mitjà com "Fent Carrerany".

A l'Associació de Premsa Forana tenim en especial estima els amics de "Fent Carrerany" perquè sempre s'han apropat molt i han participat activament en aquesta entitat que algutina bona part de les publicacions dels pobles mallorquins. És per això que coneixem bé aquesta iniciativa i que podem dir que Maria és afortunada. Enhonorabona a tots i molts d'anys!

Gabriel Mercè

President de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca

ENDAVANT SES ATXES!

Volem donar-vos l'enhorabona, estimats amics i amigues de Fent Carrerany, per haver arribat als lectors dues-centes vegades, pel camí recorregut fins ara al llarg dels primers desset anys de vida.

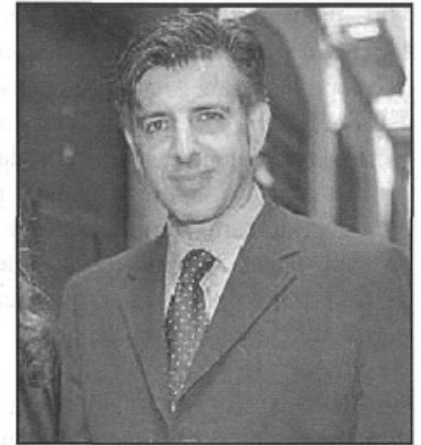
Volem dir-vos que sempre us hem sentit com de casa, i no n'és aliè que la revista Fent Carrerany nasqués de la mà de persones molt actives i amb un fort lligam amb l'Obra Cultural Balear. Si giram l'ullada cap enrere, guaitam persones com en Joan Gelabert i en Magí Ferriol, a qui esment amb estimació i respecte com a figures representatives de totes les persones que han fet possible aquesta travessia. Entre altres coses, perquè sempre ens hem trobat i heu estat per tot!: a la preparació de les Diades per la Llengua, a les trobades de la part forana, a les reunions de socis a Lluc, a les accions reivindicatives, a les campanyes per l'ensenyament en català, o en activitats de dinamització, per exemple a l'ensenyament secundari... Amb la gent de Fent Carrerany hem estat companys de viatge i hem lluitat colze amb colze per les coses que més estimam, la llengua catalana, i la cultura i la identitat de les illes Balears que ens configuren com a poble amb personalitat pròpia dins el concert de pobles del món.

Volem tenir present que Fent Carrerany va néixer el 1986, l'any del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, amb uns valors d'arrelament al país, d'informació autocentrada i no depenent de fora, de proximitat a la vida quotidiana, que han pogut compartir tots els mariandos i que ha referendat l'acolliment popular al llarg d'aquests disset anys.

Volem retre homenatge per la feina ben feta a les persones que encetaren aquest projecte i a tots aquells que n'han recollit el testimoni, sense els quals seria impossible celebrar ara els dos centenar d'exemplars editats de Fent Carrerany. Totes les persones que han format i que formen part de l'equip de feina d'aquesta publicació han demostrat i demostren número rere número solvència, coratge i voluntat per superar tots els entrebancs i totes les dificultats que han aparegut en el camí, fins a consolidar Fent Carrerany com a revista de referència a Maria de la Salut.

Volem dir amb veu alta que l'existència i la continuïtat

de revistes com la vostra són necessàries perquè la nostra cultura i la nostra llengua siguin una realitat viva i no una peça de museu, perquè informen en català, perquè donen vida a la llengua que compartim i perquè ens ajuden a viure-hi.

Volem compartir les il·lusions i les preocupacions amb tots vosaltres. Quaranta-un anys després de la fundació de l'Obra Cultural Balear, els seus objectius de lluita encara són vigents, atès que la nostra cultura i la nostra llengua continuen, malauradament, en perill.

Volem que us sentiu acompanyats en la vostra tasca. Hi ha massa en joc com per no fer cas a allò que ens va dir Xesc Forteza a la primera Diada, la de 1995: "No te quedis mans plegades, mallorquí, que ses coses no s'arreglen aixuí". Mans a l'Obra! I a continuar informant i difonent el valors de defensa d'una llengua i d'una cultura que dona sentit últim a tota la nostra activitat. Una abraçada coral als estimats amics de Fent Carrerany i no afluixeu. Fora son, i endavant ses atxes!

Antoni Mir Fullana
President de l'Obra Cultural Balear

**¿Vols deixar
de beure?**

PODEM

AJUDAR-TE

Tel: **616 08 88 83**

Alcohòlics Anònims

Fent Carrerany, més que una revista

Mai un nom no havia estat tan ben encertat. Fent Carrerany, durant 17 anys, dos cents números sense interrupció, ha anat fent camí sense presses, però sense pauses, camina, caminaràs, com diuen ses rondalles. Els balanços obliguen a fer una aturada i a reflexionar, a posar distància i a analitzar el fet i el que queda per fer. Exercicis de camí, de prendre per una drecera o seguir pel camí traçat. A prendre pel senderol de la dreta o el de l'esquerra. En definitiva, a seguir caminant i no aturar, si és possible, si no és per alenar.

Des de "SA NOSTRA", i com a director que som de l'oficina des de fa 19 anys, vull donar la meua més sincera enhorabona a la revista, al seu equip, i a l'associació que la impulsa. El vincle que ens uneix amb aquesta ja institució de Maria és estret i ultrapassa el terreny professional. Per aquest motiu, volem donar-vos les gràcies per realitzar, número rera número, amb les seccions i les paraules, una manera de fer poble, de fer Maria.

Hem caminat tots junts. "SA NOSTRA" va ser la primera entitat financera que es va establir en aquest municipi fa 63 anys. Només s'obria els dissabtes i diumenges, el seu encarregat era de Sóller i quedava a dormir a l'hostal de Maria de la Salut.

Gent del poble el dia de la reforma de l'oficina, el 26 d'abril de 2001

De vegades, la memòria falla, emperò el que és ben cert és que "SA NOSTRA", des de la seva implantació en aquest municipi, n'ha mantingut una relació molt bona amb la gent i amb les institucions. De fet, les iniciatives de l'Obra Social i Cultural han deixat petjades importants.

Són una mostra d'aquestes actuacions, per exemple, la construcció, la rehabilitació i el manteniment de la pista poliesportiva, així com la construcció de la pista de tennis o l'adquisició del solar que "SA NOSTRA" va cedir a

Antònia Servera i Tomeu Ribot, sotsdirectora i director de l'oficina de "SA NOSTRA"

l'Ajuntament on es va construir posteriorment el club de la tercera edat. També s'organitzen de forma periòdica activitats culturals, com l'actuació de la Camerata "SA NOSTRA", els recitals poètics amb figures de primera línia o exposicions com la que va ser "Juguetes artesanals de les Illes".

"SA NOSTRA" ha intentat sempre estar al servei del poble, amb col·laboracions i amb presència. I el poble ha estat amb nosaltres. Record que fa ara dos anys vàrem reformar l'oficina i molts de vosaltres hi éreu presents. N'Antònia Servera, la sotsdirectora de l'oficina, i jo mateix volem aprofitar aquesta oportunitat per agrair-vos, en nom de "SA NOSTRA", la vostra presència aquell i d'altres dies que, d'alguna manera, conformen la memòria històrica del nostre poble. Memòria que recull cada mes Fent Carrerany.

I és que aquesta publicació celebra una fita no gens fàcil d'aconseguir. És destacable el que l'editorial del número 199 ressaltava: "I tot això, com el primer dia, no respon a altra cosa que a l'intent de dotar el poble d'un mitjà d'expressió propi i sentit per tothom com a tal". Crec que es Carrerany ha aconseguit aquest objectiu marcat des d'un inici, els 200 números ho avalen. I que (quan ho llegiu ja m'ho sabreu dir) les activitats que acompanyaran la celebració d'aquesta edició emblemàtica comptaran, de ben segur, amb un gran èxit d'assistència.

Des d'aquestes línies, volem tornar a felicitar tots aquells que fan possible que Fent Carrerany surti cada mes al carrer. I que pugui sortir molts números més i per molts d'anys.

Bartomeu Ribot Rosselló

Director de l'oficina de "SA NOSTRA" a Maria de la Salut

ANEM CAP AL 300, MALGRAT LA GUERRA

Sona Manu Chao al CD, records llunyans m'apropen al concert del dia 11 de setembre a Ciutat, i alhora m'envaeixen els recods d'aquest fatídic dia. No entenc – de fet sí que ho entenc- aquesta guerra que els imperialistes americans, britànics i espanyols han volgut armar contra el poble iraqià. Amb l'excusa de treure del poder Sadam Hussein, cerquen el control del petroli, que a la vegada és més poder, volen controlar el món, ens volen controlar. M'encén la sang la impotència de la lluita des de la democràcia real, que és el carrer, contra aquests fills de ...

Bé l'objectiu d'aquest article no era aquest, però jo he quedat més a plaer i hem d'aprofitar tots els mitjans que tenim a l'abast per denunciar aquesta malifeta que ens han i ens fan fet quatre cervells insaciabls de poder, prest hi haurà eleccions i podrem dir-hi la nostra, serà la nostra oportunitat per dir NO A LA GUERRA!.

Així com també ens arriba un bon moment per dir SÍ A LA FEINA FETA, a la feina callada d'uns quants per poder oferir mes a mes aquesta revista que rebeu a les vostres cases i on hi trobam bona part del que passa al poble i al nostre entorn més proper. Una revista que vol ser plural i on tot i tothom hi és ben rebut, en definitiva, una revista de poble que arriba al número 200 sense fallar ni un mes, crec que és un projecte consolidat i sobretot

molta de feina feta.

Per no allargar més, ja que aquest número especial té moltes de col·laboracions, com a persona vinculada directament amb la revista i amb l'associació, compartir amb tots els lectors i col·laboradors l'alegria d'haver arribat fins aquí i esperant amb el suport de totes i tots poder seguir mes a mes compartint aquest espai de debat i informació que és Fent Carrerany.

Personalment, ja que durant uns anys he encapçalat l'Associació Cultural Fent Carrerany, vull donar les gràcies a totes les persones que han fet possible que aquest número que tenim a les mans sigui una realitat, que per poder arribar al 200, abans n'hi ha hagut 199. Ara cap al 300.

Una abraçada a totes i tots i MOLTS D'ANYS!!!

Miquel Morey i Mas

Dos-cents números fent carrerany

Fer néixer una revista ja és una tasca prou feixuga, però encara ho és molt més fer-la perdurar en el temps.

Una revista és un autèntic model del que és la feina en equip. Els que es fan notar més són els que estampen la seva signatura en els articles i les fotografies, els que mes rere mes xerren amb la gent, fan les entrevistes, cobreixen i redacten les notícies, elaboren els reportatges i capten amb les seves càmeres les realitats que els envolten. Darrere ells, emperò, hi ha molta més gent. El repartiment de les revistes als subscriptors i als punts de venda, la maquetació dels documents que formaran les pàgines, les gestions per aconseguir el finançament, les tasques d'administració i d'arxiu, són imprescindibles per a què cada mes arribi puntual la publicació al quiosc o a la nostra llar.

M'agradaria que aquest article fos un petit homenatge a tota aquella gent que al llarg de tots aquests anys ha aconseguit que Fent Carrerany fos una realitat, a la gent que la va fundar, però també a aquells que s'hi han anat incorporant i hi han treballat de valent, als que l'han convertida en un ésser viu, capaç d'adaptar-se a la realitat canviant del seu entorn mantenint l'atractiu per als seus lectors. Sense aquest grup de persones faria estona que Fent Carrerany ja no faria carrerany.

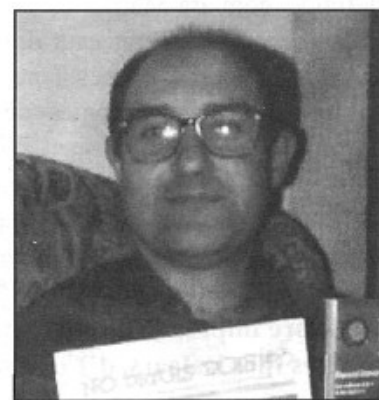
La història de la premsa forana és plena de publicacions

que han nascut i han mort. Algunes han viscut de forma efímera, altres han durat un bon grapat d'anys. Però no són gaire les que han assolit la fita dels dos-cents números publicats. La tenacitat dels seus col·laboradors i equip directiu ha fet possible

la pervivència d'una publicació que conté dins les seves pàgines la història de Maria i dels mariandos, unes planes plenes de fets, de persones i de vivències que ja són d'obligada consulta per a qualsevol persona que vulgui estudiar qualsevol aspecte de la història recent del municipi.

Però això no ha fet més que començar. Vint anys no són res, diu la cançó. Idò jo desig que qualche dia pugueu dir que dos-cents números tampoc no són res, només una petita part de la primera etapa de la història de Fent Carrerany.

Jaume Lladó

LA PETITA GESTA DE FENT CARRERANY

No és gens habitual que una revista com Fent Carrerany arribi al número dos-cents. Això vol dir, entre altres coses, que un grup de gent voluntariosa i tenaç ha robat temps al temps i ho ha fet possible contra tots els obstacles, contra totes les dificultats. Vol dir també que la comunitat a qui va

adreçada, els poc menys de dos mil habitants del poble de Maria, l'ha rebuda amb satisfacció i l'ha convertida gairebé en una necessitat de complicitat mensual. Tots ens en felicitem i, sobretot, felicitem els seus redactors i gestors.

Aquest fet, però, em fa pensar en la cultura generada per les poblacions rurals de Mallorca i de fora Mallorca: premsa esporàdica, com ara és el cas, però també mostres folklòriques, poesia tradicional, teatre de consum popular i tantes altres coses. Un sector de la nostra cultura que no es pot subestimar en absolut i que encara pot jugar un paper important en la diversió i fomació d'una població definida, com ara Maria.

Certament l'actualitat està dominada pels mitjans de comunicació de masses i per les que s'han volgut anomenar noves tecnologies de la comunicació, amb la xarxa d'internet al capdavant. Ningú no hi pot renunciar, si no vol perdre el batec de la realitat més immediata. Al seu costat, però, em sembla que aniria molt bé que fóssim capaços de conservar allò que ens ha aplegat al llarg dels

segles i que ha configurat la nostra vida comunitària. I també és pot aconseguir: només es tracta de perseguir-ho amb la mateixa tenacitat que els responsables de Fent Carrerany han perseguit la fita dels dos-cents números que avui poden exhibir amb orgull. De fet ja tenim algunes evidències que això que dic no són paraules buides: trobades de xeremiers i de gegants a sa Pobla; festival de glosadors i improvisadors a Manacor, pervivència de danses de figures com els Cossiers, les Àguiles, sant Joan Pelós, els Moretons, festes populars i tradicionals de tota mena, etc. En aquest context, voldria fer una petita crida en defensa del teatre popular. Amb motiu de la meua participació en l'elaboració del Diccionari del teatre a les Illes Balears, m'he pogut fer una idea prou exacta de la importància que varen tenir abans i després de la Guerra Civil les representacions en els pobles. Majoritàriament es consumien drames fulletonescos i un poc truculents al costat d'entremesos o comèdies costumistes molt estereotipades. Tot un grup d'autors s'especialitzaren en aquest tipus d'obres: Jordi Martí «es Mascle Ros», Jaume Ferrà, Francesc Fuster, Guillem Català, etc. Aprofit l'ocasió per retre homenatge a Sebastià Nicolau «Senisu», de Manacor, mort només fa un any, que també va escriure i va representar moltes peces d'aquestes característiques. Algunes de les escenes que ell recitava han quedat gravades en la memòria col·lectiva. Seria bo que poguéssim recuperar les funcions teatrals a què anaven destinades.

No em vull desviar, però, de l'objecte central d'aquest escrit. No és altre que el d'expressar la satisfacció que sent per aquesta petita gesta de Fent Carrerany. És una mostra evident que les coses que semblen petites i secundàries poden arribar a ser extraordinàriament importants.

Joan Mas i Vives

Un llibre imprescindible: Aspectes de la Guerra Civil a les Illes Balears, d'En Josep Massot i Muntaner.

Molta literatua s'ha escrit sobre la guerra a les Illes; alguna totalment contrastada i d'altra en canvi és clarament tendenciosa i confon més que no aclareix la nostra història recent.

Un dels estudiosos d'aquest aspecte recent i trist de la nostra història és en Josep Massot i Muntaner, que des de la tribuna i assossec que li dóna l'abadia de Montserrat, va aportant documentació contrastada i científicament elaborada sobre aquesta època trista i dolrosa de la nostra pròpia història civil.

I també es oportú aquest llibre en aquests moments

en què la batussa nord-americana i britànica amb el bufó de la Moncloa com a teloner de la tragèdia, està provocant una massacre a una població ja de per si anorreada per la sanguinària dictadura d'en Sadam Hussein.

És un llibre que jo m'atreveria a dir que és un compendi, óona una visió global del que va ser i va significar la tragèdia bèl·lica, tant per l'anàlisi dels detalls del seu desenvolupament, com per l'anàlisi del paper de les institucions més representatives enfront del conflicte, així com també les conseqüències filosòfiques, ideològiques i culturals que va comportar durant tants i tants d'anys per als propis habitants de les illes, i que en certa mesura encara en queda la nafra, la por, l'odi contingut.

Antoni Gelabert Mas
Barcelona, març-2003

FENT CARRERANY, LA VEU DEL POBLE

Abans, en aquell temps de jornals magres, d'intentar treure el llustre a les rotes més indòmites, de fer les llobades curtes, de ser sostenibles per pura necessitat i amb un poal d'aigua, per posar un exemple gràfic, servir-se tota una família per llevar-se les cascarrulles, perquè allò que ara anomenam higiene personal era, com els xips, els mòbils o les excursions fora Mallorca de la tercera edat, un concepte de ciència ficció. Abans, quan el temps el marcaven les campanes llunyanes i una persona dreta era l'única busca d'un particular i imaginari relloge. Abans, en aquest temps de no retorn i que no voldria que ningú és pensàs que ara intent de reivindicar, hi havia a un poble tres o quatre veus autoritzades. La del rector, sobretot si era una mica molt integrista; la del mestre d'escola, si no era excessivament racionalista, per no dir esquerra, i es deixava endur per la dinàmica més aviat gris i consuetudinària del poble. La de l'apotecari si no tenia curolles secretes i es podia avenir amb la dels altres dos; la del metge, si és que entre guarir humans i qualche bestiola, li restava temps per a res més. I finalment, tal vegada hi havia la veu del batle, que parlava per la vara. Es podia donar el cas que aquestes cinc veus fossin acompassadament monorítmiques i totes entonassin el mateix kirielèisson. Sense discrepàncies. No es podia parlar de cinc veus sinó d'una sola veu.

Ja sé que he dibuixat tal vegada un horitzó excessivament tòpic i propi d'un costumisme decimonònic, i que si gratàssim dins la història particular de cada una de les viles de Mallorca trobaríem elements que ens desmentirien les traces del dibuix que acabam d'esmentar. Però tots els que ja encaçam una certa edat hem viscut, de més a prop o de més enfora, les conseqüències d'una vida jerarquizada. La jerarquia marcava unes determinades maneres d'actuar, marcava un rang, davant el qual només era possible la revolta, moltes vegades tan solitària com estèril, particular. Segurament, per allò d'encís que té la lletra impresa, si la revista Fent carrerany hagués aparegut en aquesta època pretèrita, i per sort caducada, formaria part d'aquesta una sola veu acompassada que confegien les altíssimes jerarquies del poble. Seria com una mena de Bíblia mariana, o més aviat en aquest cas, hauríem de dir marianda, que guiaria amb lletres de molta la gent vers uns horitzons incerts que no sabia dir si serien una terra promesa on tot serien flors i violes o, en canvi, un purgatori perpetu, antesala d'un cel mai no assolible, o tal vegada, vers les marjades cofoistes d'un immobilisme que perpetuàs sempiternament les coses tal com són, sense possibilitat de discordança.

Sortosament les revistes com Fent carrerany han nascut

en un temps en què no existeix la veneració de la jerarquia i no són una única veu al servei de l'ÚNICA VEU, sinó que expressa la pluralitat d'un poble. I és per això que la revista és sentida com a pròpia per la gent de Maria i és tenguda, segurament, amb molta més consideració que no eren tengudes les paraules i admonicions de qualsevol rector de parròquia, dèspota i tirà, que ha passat pel poble al llarg de la seva història. Aquest temps que correm és el de la diversitat d'opinions, el de la diversitat de parers, de la jerarquia horitzontal on totes les aportacions s'han de tenir en compte i totes valen per igual. Aquesta és una de les gràcies de les revistes locals que m'agradaria destacar. És per això que trob més que justificat que, en arribar a la xifra dels dos-cents, els entusiastes col·laboradors i benefactors de Fent Carrerany vulguin posar, a la seva manera, l'olla gran dins la petita i que tothom participi de la satisfacció i la festa que suposa haver arribat a aquesta tan destacable fita.

Rafel Crespi

"la Caixa"

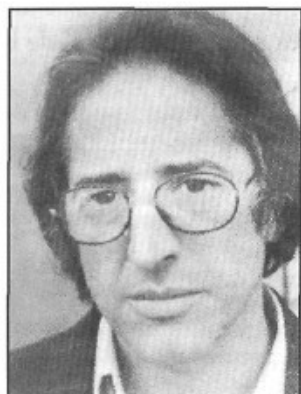
OFICINA DE MARIA DE LA SALUT

MOLTS D'ANYS

FENT CARRERANY

GLOBALITZACIÓ I IDENTITAT

Fent Carrerany compleix 200 números d'existència i aquest fet és motiu més que suficient per fer arribar l'enhorabona a aquells que han acceptat la responsabilitat de fer-ne possible la seva sortida ininterrompuda al carrer. D'altra banda, una publicació periòdica deu la seva empenta als lectors, de manera que l'efemèride de Fent Carrerany és l'èxit de tot un poble que ha volgut disposar de veu pròpia i tenir informació dels esdeveniments que es generen en el seu si.

En els darrers anys les circumstàncies han fet que publicacions com Fent Carrerany siguin imprescindibles per donar cohesió a la cultura i a la llengua pròpies de Mallorca. En una època en què les polítiques globalitzadores afavoreixen la uniformització cultural de les persones -mateixes aficions, mateixa ideologia, mateixa manera d'interpretar la vida-, Fent Carrerany esdevé un instrument de llibertat. Parlem clar. La globalització entesa com l'enderrocament de fronteres que

divideixen i aïllen els pobles, suposa una aposta per la convivència i la diversitat cultural. Tanmateix, ara per ara es planteja, per part dels països poderosos, com una forma nova de recuperar les polítiques colonialistes que s'havien liquidat, bàsicament, en el segle XIX. Actualment no cal sotmetre els pobles per la força de les armes, perquè se'ls desarma amb una allau d'informació basada en els punts de vista i les formes culturals i lingüístiques del país o països d'ocupació o d'influència. Els resultats, a curt termini, són espectaculars. N'hi ha prou mirant l'elevat nombre d'hamburgueseries com a testimoni d'una manera de viure nord-americana o com els joves es posen la gorra girada davant darrera, amb la visera al clatell. Acab de fer referència a dos fets anecdòtics. La uniformització, ai làs!, també incideix en el món del pensament. I aquesta incidència ja no és anecdòtica.

A posta, publicacions com Fent Carrerany que malden per informar els ciutadans de Maria i es fan ressó, en llengua catalana, dels costums, tradicions i esdeveniments culturals, esportius i socials del poble i de Mallorca, esdevenen instruments útils e imprescindibles perquè, d'aquí uns anys, els nostres fills es puguin reconèixer en el mateix mirall de mallorquinitat en el qual nosaltres hem tengut la sort de reconèixer-nos.

Llorenç Capellà

«PERÒ ENCARA VULL VIURE...»

Crec que quan a un el conviden a fer un escrit per commemorar un esdeveniment, en aquest cas la publicació del número dos-cents de la revista Fent Carrerany, tot d'una s'entremesclen dins l'enteniment un seguit de paraules vinculades a l'àmbit de la lloança. És així com immediatament pensam a enaltir, en primer lloc, la valuosa tasca desenvolupada per l'equip redactor o, en segon lloc, a elogiar la contribució que aquest mitjà de comunicació fa a la normalització lingüística del nostre petit gran país. De fet, també és prou habitual que tinguem present elogiar-ne els lectors, col·laboradors i anunciants, sense oblidar tampoc el fet d'adreçar al poble on ha nascut i crescut la revista una sincera i efusiva felicitació.

Inevitablement, per molt que vulguem, no podem defugir d'aquestes alabances. Els entusiastes amics de Maria de la Salut, solc rere solc, han aconseguit arribar al número dos-cents i, adaptant i fent meus uns versos del poeta Marià Villangómez, han arrelat com un arbre dins la terra. Fruit de la tossudesa i tenacitat dels qui integren o han integrat en alguna ocasió l'equip de redacció, Fent Carrerany ha donat fe, mitjançant imatges i paraules, de la vida diària d'aquest poble del Pla i ho ha fet ininterrompudament d'ençà del 1986. M'imagín que pel camí han hagut de

superar multitud de dificultats i d'impediments, uns obstacles que a hores d'ara queden reduïts a no-res davant tan assenyada efemèride.

Dos-cents números editats de Fent Carrerany, o el que és el mateix, dos-cents números de fidelitat a la llengua catalana. Poca cosa cal afegir a un fet d'aquesta magnitud. Francesc de Borja Moll, de qui enguany es commemora el centenari del seu naixement, n'estaria orgullós de veure com una revista de poble i escrita en català arriba a tan admirable xifra. Com satisfets han d'estar, indubtablement, els habitants de Maria de la Salut de comptar amb aquest mitjà de comunicació que puntualment els porta noves del que ha transcorregut al poble durant la darrera mesada. No tot han de ser aplaudiments. De fet, també és segur que han rebut més d'una galtada en forma de crítica, molts cops dura i mala de pair. Així mateix, s'hauran comès errors, però som de terra i terrejam.

Crear i mantenir una relació escrita i constant no està, ni prop fer-s'hi, a l'abast de tothom. El trajecte que heu recorregut, de manera totalment altruista i desinteressada, ha estat llarg i costós. Ha calgut molta de perseverança,

però sense cap mena de dubte els projectes es consoliden a base de constància i assiduitat, cosa que no ha mancat als companys de Fent Carrerany. Per tant, ja a manera de conclusió, només em cal donar-vos en nom dels amics de quimeres del poble veïnat de Llubí l'enhonorabona per aquests dos-cents números que tant signifiquen per a vosaltres i per a la gent de Maria de la Salut. Serveixin doncs aquests versos de Joan Oliver, Pere Quart, per augurar-vos i desitjar-vos de tot cor una llarga i fructífera

vida. Molts d'anys i endavant!

«Però encara vull viure del cau estant per a veure els qui creixen al meu voltant!».

Francesc Perelló Felani
Revista Udol de Llubí

CONCERT DEL QUARTET BALEAR A L'ESGLÉSIA

Amb un concert interpretat per Quartet Balear començaren, el passat dissabte dia 29 de març, els actes de celebració de l'edició d'aquest número 200 de Fent Carrerany. Una quarantena d'espectadors gaudiren de la interpretació dels mestres membres de l'Orquestra Simfònica de les Illes Balears- Ciutat de Palma. La presentació anà a càrrec de la presidenta de l'Associació, Antònia Maria Vicens. El Quartet número 4 en do menor, opus 10 de Ludwig Van Beethoven i el Quartet número 10 en mi bemoll major, opus 51 d'Antonín Dvorák fou el programa que interpretaren. Volem agrair la col·laboració de la Direcció General de Cultura de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears i de la Fundació Balears per la Música que feren possible l'actuació d'aquests quatre virtuoses músics de la Simfònica.

La presidenta de Fent Carrerany presentant el concert i els altres actes de la celebració

El components del Quartet Balear són, d'esquerra a dreta:

Violí, Smerald Spahiu
violí, Bárbara Walus
viola, Elisabeth Romero
i violoncel, Luís Corresa

EL PATRIMONI CULTURAL DELS NOSTRES CARRERS

Bartomeu Pastor Sureda

Cases, població, malnoms, arquitectura, curiositats...

IV. CARRER DE S'ARRAVAL.

1. Origen del carrer.

A tots els pobles i ciutats existeix el topònim raval. El DCVB el defineix com "barri exterior d'una ciutat o vila".

En el cas de s'Arraval de Maria es tracta d'un nucli de cases, format per un llarg carrer i carrerons oberts a Llevant (est).

Els quatre travessers oberts al nord són dels segles XIX i XX: carrer Villalonga, Escola de Nins, sa Tanca i Costà i Llobera. Es tracta d'eixos que s'obriren amb l'expansió demogràfica i urbana del segle XX, així com també davant la necessitat de connectar el carrer amb la resta del poble.

Aquest nucli del segle XVII, originàriament "Rotes Comunes o de la Mare de Déu", restava envoltat de possessions: Banderola (dins el terme de Sineu), sa Rota des Pinar (Roqueta) i es Pujolet. Ja als segles XIX i XX apareixen topònims nous: es Serral Barber, Davant s'Arraval, ses Rotes des Puig, es Raig de s'Aigua, son Elionor, sa Tanca...

El conjunt es tracta d'un turó perpendicular al de son Puig (carrer Major), separats ambdós per un comellar (Carrer Nou).

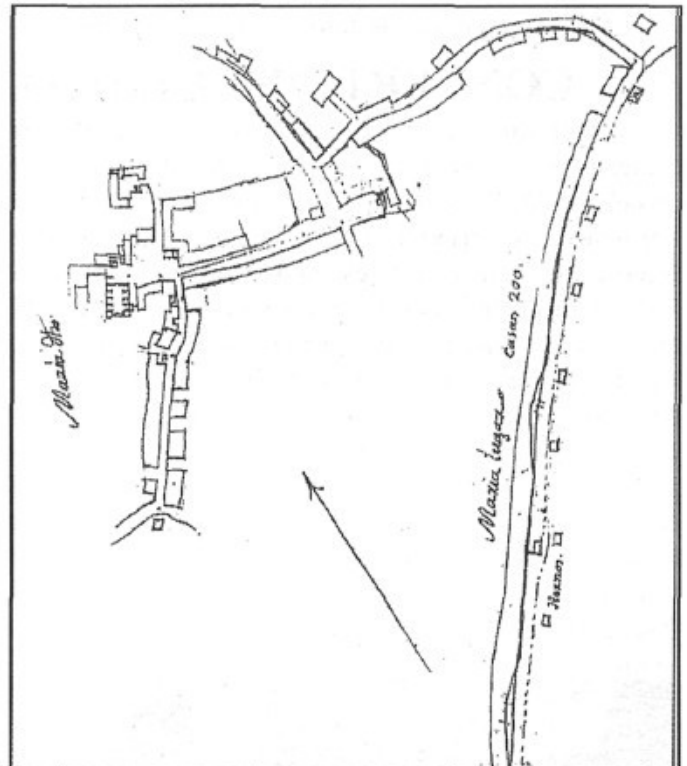
El nucli de s'Arraval restava incomunicat del centre urbà, amb excepció d'estrets caminois (drets de pas).

El primer enllaç del carrer és de l'any 1842. Així ho sabem per un document¹ de la compra de una casa per donar sortida al carrer. L'any 1850² hi ha constància del pagament de l'import de la compra d'aquesta casa per obrir una travessia.

A la part sud el carrer de s'Arraval fitava amb la possessió de Roqueta dels Desbrull i al nord-est amb el Pujolet del comte de Formiguera.

Com i per què neix un nucli de cases tan allunyat del primitiu nucli urbà? A l'acabament del segle XVI es produeix un increment notable de la població. Fins aleshores (segles XV i XVI) els habitants havien viscut als voltants de son Puig (carrer Major i Plaça de Dalt), son Mas i es Pujolet (ses Corbades). El terreny comunal de ses Rotes Comunes podia aportar diners per a la construcció del temple i manteniment del culte, i, a més, era l'únic terreny que no era de domini privat.

En un principi, segles XVII i XVIII, només es destinà a la construcció de cases la trinxa de carrer que s'orienta a llevant. Una volta consolidada aquesta franja, ja al segle XIX, s'inicià la construcció de l'altre costat i, posteriorment, dels carrerons.

Pànol de Maria de Jeroni Berard. Any 1789
Cases entre 1836 i 1917

Any	1836	1837	1843	1846	1913	1917
Cases	86	100	106	139	172	211

Per un altre document³ tenim constància de canvis de tramats en el carrer. Segurament es tracta d'eixamples i alineacions.

Resum del padró de veïnats de l'any 1864⁴. Arraval

Homes	Dones	Casats	Fadrins	Vidus	Ànimes
226	218	182	220	42	444

Aleshores, el carrer ja comptava amb un total de 444 persones de les 1311 que habitaven el municipi.

Es tracta del carrer més llarg del poble i segurament el més uniforme, malgrat algunes intervencions poc afortunades els darrers decennis.

Fins a la segona meitat del segle XX el carrer havia mantingut una certa autosuficiència: botigues, forn, ferreria, perruqueria, fusteria...

L'obertura de sa Tanca i carrer de ses Escoles apropà s'Arraval a l'Església i Plaça.

Els atractius d'una zona elevada i tranquil·la ha atret, els darrers anys, a estrangers i externs que han adquirit edificis per restaurar-los i adaptar-los a llurs necessitats.

2. Construccions, propietats, malnoms...

Es tracta, com hem dit anteriorment, d'un llarg carrer que es perllonga des de ses Corbades (es Pujolet) fins a Can Peuet (s'Atalaia). La descripció d'aquest carrer que es feia l'any 1900 ⁵ és ben explícita.

El carrer principal i els carrerons són estrets, solars fondos i estrets de façana. Quasi totes les cases tenen pas per darrera o bé a carrerons amb servitud de pas. Així i tot, n'hi ha algunes que resten sense sortida posterior o lateral.

Predominen les dues altures (planta baixa i sala/pis). Primitivament el portal d'entrada era rodó, dos aiguavessos i petits finestrons a la façana. La cisterna la podem trobar a l'aiguavés de davant, de darrera o al corral. Les darreres dècades, els canvis estructurals han estat notoris, sobre manera a les façanes.

Per una documentació de l'any 1836 ⁶ hem pogut constatar les 86 cases, així com el nom i llinatge del cap de família, estat civil... No hi apareixen malnoms i els llinatges predominants són: Bergas, Bibiloni, Carbonell, Castelló, Ferriol, Fiol, Fons, Font, Mas, Mestre, Payeras, Perelló, Roig...

Per un llistat parroquial de l'any 1913 ⁷ hem pogut localitzar 172 famílies, amb el seu cap del qui s'esmenta el nom, llinatges i malnom.

Llistat dels malnoms per ordre alfabètic:

A: Antem.

B: de Banderola, Barrera, Batle, Benet, de ses Bieles, Bisbal, Blai, Blaiet, Blanc, des Bous, Bunyola, Burball, Burballa.

C: Cama-roja, Carabassó, des Carreró, Carrechet [Carretxet], Carter, Castelló, Catinc, Conill, Corral,

Corralí, Corralina, Costa, Cotxer, Crist, Cuca, Cuco, Cuquet.

E: Escolà.

F: Feina, Ferriolí, Fideuer, Fideuera, Figuera, Fons, Forner, Frare, des Frare.

G: Gater, Gorrió, Guillemet.

J: Jaumera, Jaumero, Jordà.

L: Lava, d'en Llarg, Llarga, Llorità.

M: Magí, Mallol, Marget, Margeta, Masset, de son Mas, Menut, Metlet, Mieres, Miquelet, Miretó, Moixet, Moixeta, des Molí, Moliner, Molinera, Morellet, Murero.

N: de son Niell.

P: des Pas, Pelo, Perlito [Pelito], Peuet, Pineda, Poll, Porret, Porreta, Porxero, Pujolet,

Q: Quel.

R: Roig, Roja, Riguet.

S: Serra, de S'Hort, Sureda.

T: Torres.

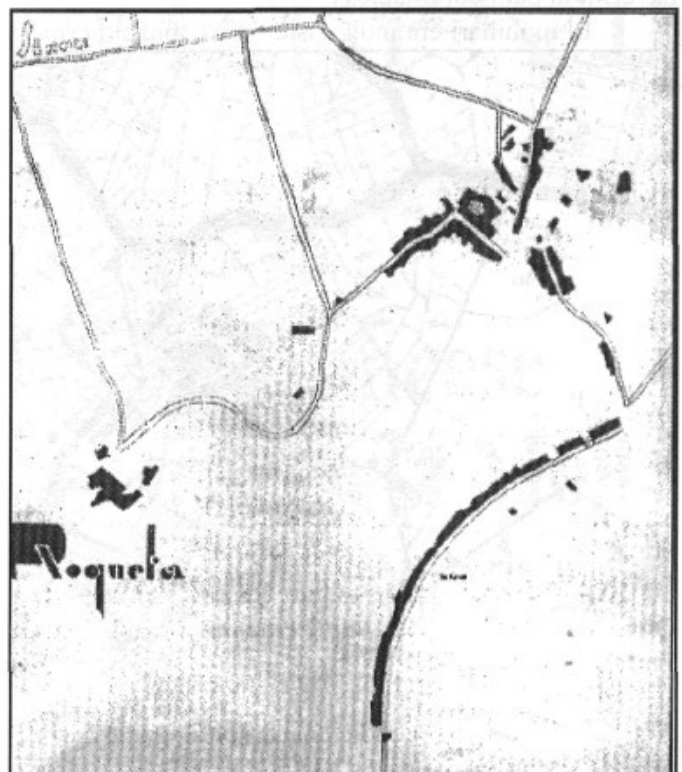
V: Volando.

X: Xeremia.

Es troben enregistrats malnoms que obeeixen a antropònims, topònims, activitats, oficis...

3. Tipologia constructiva.

És la típica de la ruralia mallorquina abans de la uniformització dels materials a la segona meitat del segle XX.

Plànol de Maria del primer terç del segle XIX.
Font: Arxiu Parroquial

Les parets mestres són de pedra, macs (còdols) i argila. Les rebranques de les finestres, els portals i els arcs de marès. La peça inferior del portals principal solia ésser de pedra, d'una o dues peces.

El portal principal de mig punt o d'ansa de paner i, ja als segles XIX i XX, de llinda (rectangular).

El llenyam exterior solia ésser d'alzina amb un forat rodó, a la part inferior, pel moix.

La fusta interior (taulons, portes...), s'emprava el pi mallorquí o nord.

El trespol de tota la casa estava fet amb una mescla de calç, grava...

La comunicació dels dos aiguavessos era per mitjà d'un arc de mig punt.

A la cuina es troben tres peces imprescindibles: els fognets, la xemeneia i el cossi per fer bugada. En casos excepcionals, el forn i les piques d'escurar també restaven dins la cuina. Aquesta era l'estança més important de la casa. Entorn a l'escalfapanxes, sense més claror que la del foc o un llum d'oli que anava i venia per la casa, es passaven les llargues vetllades de l'hivern. Amb l'arribada del llum elèctric una bombeta amb un fil llarg era desplaçada per tota la casa.

Des de l'aiguavés de davant o darrera sortia l'escala per pujar a la sala, que s'usava per estotjar-hi el gra i altres productes. El buit de l'escala s'aprofitava com a rebostet per guardar-hi els queviures.

Ja al darrera de la casa, a prop del galliner o de les solls, es troba l'excusat o lloc comú. També al corral solia haver-hi la palla, estables...

El mobiliari era molt auster. A l'habitació princi-

pal un llit, peu de ribella i una caixa o canterano. A l'aiguavés de davant (entrada) algunes cadires de bova o d'ametller cordades, una taula...

Les persianes, vidrieres, batiports... van ser introduïts al segle XX.

Les cases que no posseïen sortida pel costat o al darrera, tenien un empedrat de macs de torrent, de més o manco un metre d'amplària, que creuava els dos aiguavessos, perquè els animals no espatlassin el trespol.

La cisterna es trobava indistintament als dos aiguavessos o al corral.

Al corral no hi mancava una parra, una llimonera, un mandariner o un ponciner, sempre tenint en compte les seves dimensions. En canvi, si en el corral hi havia pedres, les figueres de moro i la vegetació natural eren les predominants.

Notes:

1 AMMS. 123. Any 1842. Construcció travesia en la calle del Arrabal. "Pues careciendo ésta de ella a pesar de su gran longitud, su falta de comunicación con la restante población, origina graves perjuicios, y en particular de que muchos moribundos quedan privados de recibir los sacramentos...". Adquisición de la casa de Margarita Castelló (a Conia [conilla]).

2 AMMS. 4. Any 1850.

3 AMMS. 4. 25 abril de 1846. "...Recomposición de la calle dicha del arrabal, eligiendo para trabajar en ella a los jornaleros más necesitados, satisfaciéndoles su jornal de los fondos existentes de la redención forzosa".

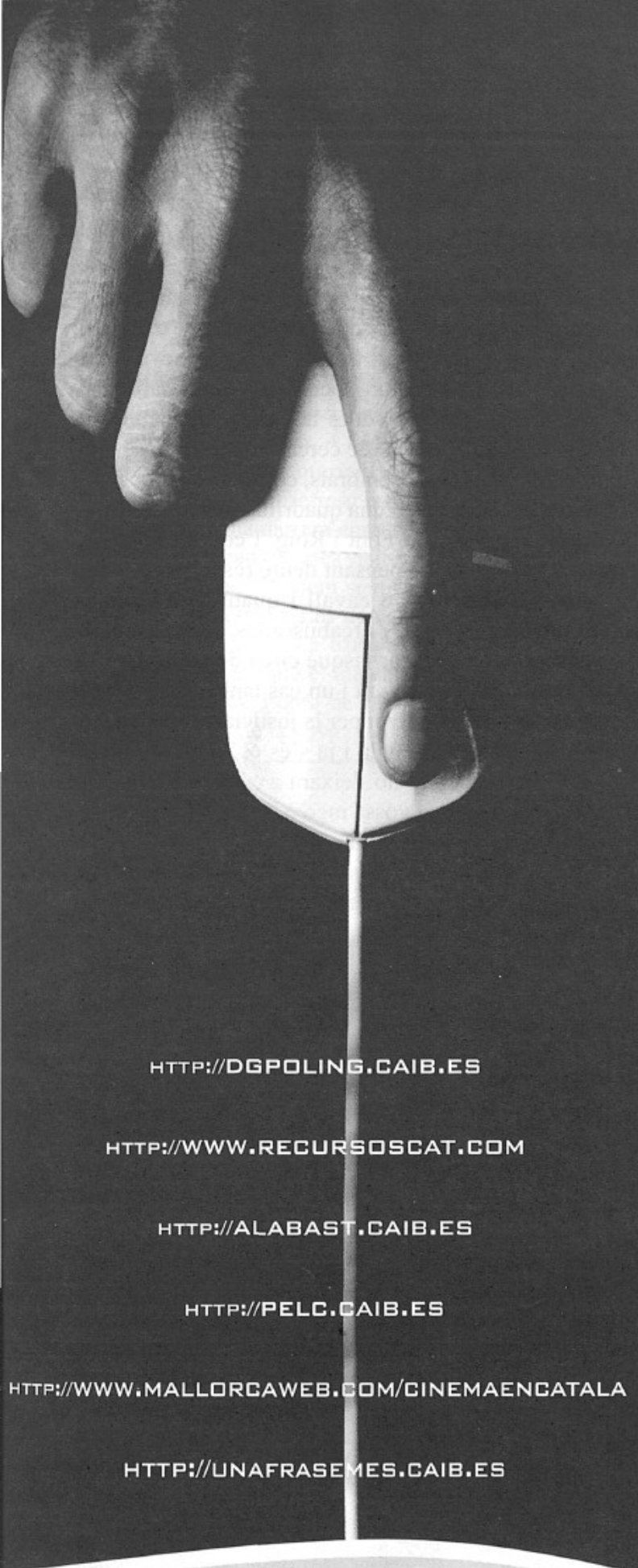
4 AMMS. 4.

5 AMMS. 607/4. Rotulación de las calles y plazas de esta villa y numeración de las casas de la misma y su término. Any 1900. "calle del Arrabal. Nombre primitivo. Lleva este título desde tiempo inmemorial. Principia en la calle de las Corbatas y concluye en las afueras de la población".

6 AMMS. 1836/2.

7 Arxiu Parroquial Maria. Lista para la suscripción a las obras de la Iglesia. Año 1913.

[HTTP://DGPOLING.CAIB.ES](http://DGPOLING.CAIB.ES)

[HTTP://WWW.RECURSOSCAT.COM](http://WWW.RECURSOSCAT.COM)

[HTTP://ALABAST.CAIB.ES](http://ALABAST.CAIB.ES)

[HTTP://PELC.CAIB.ES](http://PELC.CAIB.ES)

[HTTP://WWW.MALLORCAWEB.COM/CINEMAENCATALA](http://WWW.MALLORCAWEB.COM/CINEMAENCATALA)

[HTTP://UNAFRASEMES.CAIB.ES](http://UNAFRASEMES.CAIB.ES)

2003, Any

Francesc de Borja Moll

http://www.uib.es/borja_moll

**GOVERN
DE LES ILLES BALEARS**

Conselleria d'Educació i Cultura

un país

En Martí Quetgles "Poll" i en Mateu Font i Roig, dos mariandos que lluitaren contra el comte Mal

Antoni Mas

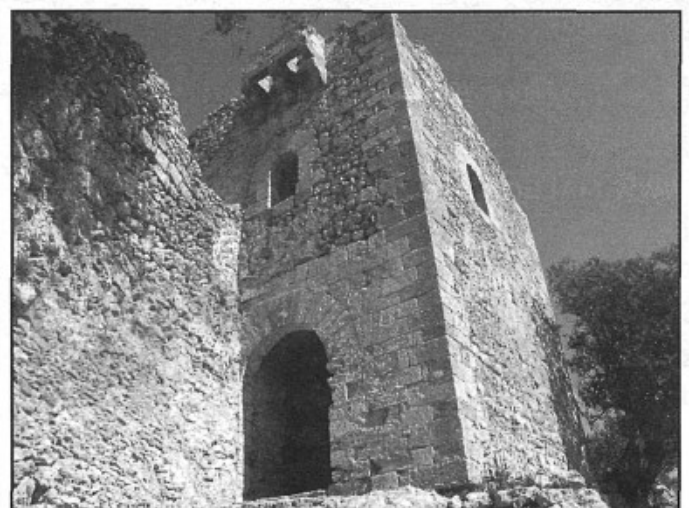
Un dels episodis més significatius de la història de Maria del segle XVII varen ser els plets i lluites que enfrontaven el famós comte Mal amb el municipi de Santa Margalida, del qual formava part aleshores Maria.

El comte duia endarrer

d'augmentar les seves potestats jurisdiccionals i les rendes que cobrava; en definitiva, el seu poder sobre els vileros i els mariandos. És per això que els municipi s'hi oposava i defensava la condició de reial de Santa Margalida. Aqueix conflicte, que es dirimia tant amb plets com amb armes i violència, enfrontà sobretot la Vila amb el comte, però també s'hi documenta la participació, escassa però rellevant, de gent de Maria. Concretament, d'en Mateu Font i Roig i d'en Martí Quetgles "Poll". En Font i Roig, era un pagès benestant que exercí càrrecs importants a l'administració municipal i que participà en la direcció de la resistència contra el comte. En "Poll" era un bandoler que formava part de la colla o guarda del bandoler margalidà, en Joan Femenies David, un dels bandolers més famosos de Mallorca i que tenia a les seves ordes una bona partida de bandolers, molts d'ells margalidans. Segurament, és per mor d'això que en Femenia s'oposava al comte Mal i que feia costat al municipi de Santa Margalida atacant i investint els batles del comte. Concretament, varen ser en Joan Femenia i en Martí Quetgles "Poll" qui investiren un dels batles del comte, en Bartomeu Ribes, aproximadament el 1640. En Femenia i en "Poll" li tiraren trets d'arcabús (trabuc) i, com que no el mataren, llavors l'apunyalaren i el pedregaren. Un testimoni ho va descriure d'aquella manera: "saliendo de casa del conde le tiraron algunos arcabussassos de que estava malherido (...) y passé a ver al dicho Ribas y le hallé que lo estaban curando de muchas heridas que tenía en el cuerpo de pistoletassos y de puñaladas y me dixo que con los tiros le hizieron cayer en un oyo y que después le tiraron puchas piedras para [sic] acabarle de que tuvo algunas heridas".

Però no eren només els vileros i els mariandos que

defensaven les seves positures amb la violència, també ho feien el comte Mal i els seus bandolers, que mataren, entre d'altres a en Mateu Font i Roig. La seva mort apareix descrita així en un document: "lo dissabte del Corpus, acirca [prop de] dues hores de nit, venint dit Font i Roig amb lo cavall de cercar un moltó [mè] i de veure si se feia mal als sembrats, com tenen de costum los pagesos, encontrà ab una quadrilla de mals hòmens los quals cridaren a dit Font i Roig. I com lo home és simple i de sa casa, no pensant deure res a ningú, fiant de tothom, hi anà ab lo cavall i quant lo tingueren assegurat li tiraren dues arcabussades, la una a ell i l'altra al cavall i dit jurat visqué circa de 13 hores i lo cavall no saben si ho traurà i un cas tant desastrat fins avui no està molt ponderat per la justícia perquè se diu veus altes per tota esta vila i ja s'és escampat per tota esta isla que el conde no deixarà a vida qui li ha fet contrari ab lo plet que vossa mercè ha d'advertir que lo any 1643 que [el comte] intentà prece[d]ir lo batle de sa Majestat [el batle del rei a Santa Margalida] que lo Senyor guard, los qui regien [els oficis municipals de Santa Margalida] aleshores i feren contrari [al comte] fonc Gabriel Estelrich Reliu, Baltasar Calafat i dit mossèn Font i Roig i ja són tots tres morts d'arcabussades". Tanmateix, el municipi de Santa Margalida guanyà els plets al comte, i Maria i Santa Margalida varen ser terres de jurisdicció reial. Així i tot, la memòria d'aquells fets i del comte Mal, convertit per la gent de Maria i de la Vila en el prototipus de dolentia (d'aquí el nom de Mal), han perdurat entre els nostres majors fins a l'actualitat.

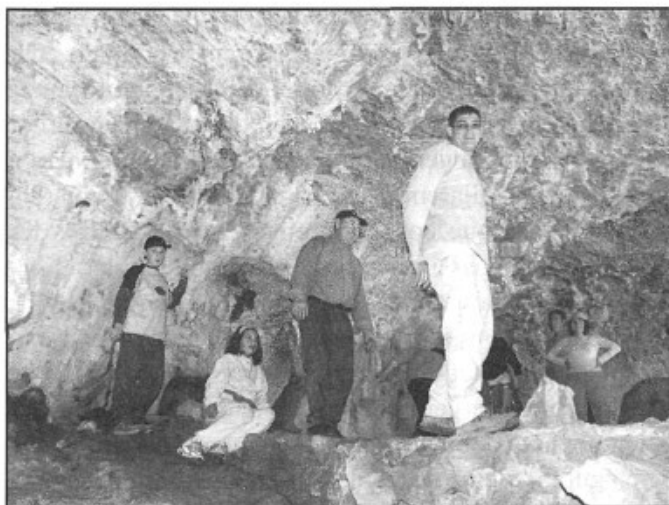
Segona porta d'entrada al recinte emmurallat del Castell d'Alaró

Excursió al Castell d'Alaró

La darrera excursió de Fent Carrerany fou al Castell d'Alaró. Quaranta excursionistes partírem de Maria el passat dia 9 de març a les nou del matí. Llavors se'ns afegirien un grapat més de Sineu i els que pujaren amb bicicleta. Deixàrem els cotxes a la sortida d'Alaró i començàrem l'ascensió. Passàrem prop d'un torrent que baixava ple d'aigua. Passades les cases de Son Penyaflor ens aturàrem a berenar. A continuació ens avançaren un grapat de ciclistes mariandos. Després d'una altra aturadeta per fer un refresc o un cafetó al restaurant Es Verger i amb una darrera empena arribàrem a les portes del Castell. I abans de més visites ens posàrem a dinar per recuperar forces. Havíem sentit parlar d'una cova, però no sabíem on estava. Ens donaren unes entresenyas i un grapat hi arribàrem. La trobàrem i gaudírem d'ella. Es donà la casualitat que el mateix dia al fascicle del Diari de Balears sobre l'obra de l'Arxiduc Lluís Salvador hi sortia el dibuix de la cova que reproduïm.

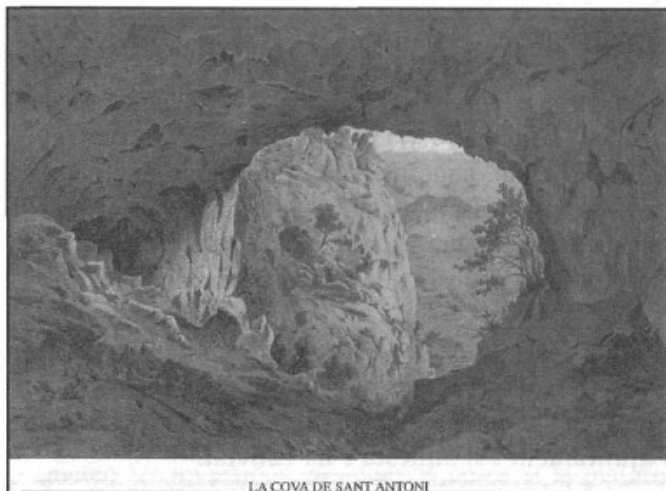

La partida a la sortida d'Alaró

Aquí podeu endevinar la bellesa de la cova per dedins

Els ciclistes mariers avançant-nos

LA COVA DE SANT ANTONI

Moments de repòs per dinar tant pels excursionistes com dels habitants de quatre potes del castell

Sa Xerradeta a Ses Tarragones amb... JAUME MESTRE, BATLE DE MARIA

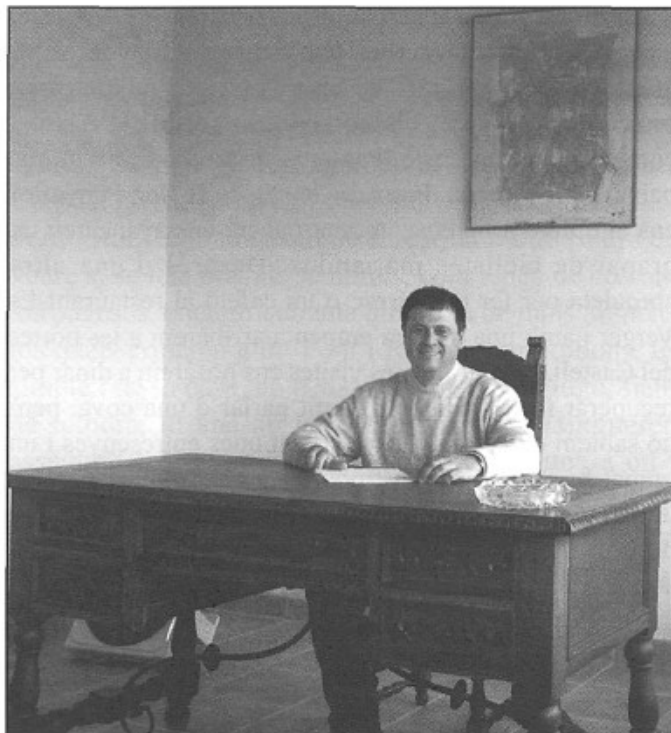
Aquesta vegada rompem la rutina que havíem seguit a les darreres entrevistes per parlar amb Jaume Mestre, "Collet", batle de Maria al llarg d'aquesta darrera legislatura. Per tant, aquesta vegada, deixarem una mica de banda la infantesa, joventut, estudis i començament de la feina per a una altra ocasió i ens centrarem en aquesta etapa política ocupant el càrrec que ocupa.

- Com que tu vares esser regidor abans que batle, "escolanet abans que frare" diu l'expressió popular, ens podries explicar quina visió tenies abans de l'ajuntament i si aquesta t'ha canviat.

* La veritat és que la visió d'una persona que està a l'oposició és molt diferent a la que té una persona que té la responsabilitat de tirar endavant amb tot un poble. Ho fa acompanyat d'altra gent però el cap visible sempre és el batle. Quan un està a l'oposició és pot dedicar més a la utopia. El seu objectiu és estar on hi ha els que comanden. No es té una visió de la realitat massa encertada. Moltes coses de les que s'han de fer en una batlia són prendre decisions que s'han de prendre aviat, intentant que un mínim de gent surti perjudicada i sempre en benefici de la comunitat. Quan estàs a l'oposició el que vols és estar al poder i quan estàs al poder el que vols és complir les expectatives creades i fer una bona feina. Aquesta crec que és la gran diferència d'estar a l'oposició. Encara que no totes les oposicions són iguals: hi ha una oposició constructiva, una destructiva i hi ha l'oposició del no.

- Bé idò, xerra de com trobares l'Ajuntament, ja que moltes de coses no les sabies quan estaves a l'oposició.

* Jo tenia una visió bastant aproximada del que hi havia allà, de la seva problemàtica, tant a nivell administratiu, com polític, com de relacions humanes.

Tenia una idea des de fora i va ser un poc diferent al que em vaig trobar. Quan hi ha un canvi, et vénen a veure tots aquells que no acaben de tenir les seves coses resoltes. Ens trobarem un ajuntament que anava de capa caiguda, que havia caigut dins la monotonia, la desil·lusió, de manca d'iniciatives. I crec que la rompuda de la majoria absoluta de govern fou a causa d'això. Administrativament, hem de tenir en compte que som un ajuntament petit, no podem fer virgueries. Tots els que treballen allà ho intenten fer el millor possible. Jo no tenc queixa de cap d'ells, ans el contrari. Consider que m'han ajudat molt. I més que desordre o caos, el que vaig trobar és gent que tenia ganes de fer feina però no se'ls havia donat els mitjans necessaris per fer-la bé. Des d'un principi els dàrem la confiança per fer-los veure que ells eren els que en sabien. I que nosaltres veníem de fora i que ells, que eren dintre, sabien millor que ningú com havien de funcionar. Agafarem el que hi havia i ho amotillarem a la nostra idea. Mantinguérem algunes coses que considerarem positives i altres les llevarem o canviarem. De fet crec que s'ha notat el bot qualitatiu i quantitatiu de la feina de la Casa de la Vila. També hem llevat el protagonisme de l'ajuntament, allò de voler ser per tot, influir en tot, controlar-ho tot. Jo he intentat ajudar la gent quan m'ha hagut de mester. Des del moment que m'han vengut a veure puc assegurar que he tingut la calessa de resoldre les inquietuds de la gent i els seus problemes. Però no influir en les seves accions. Les associacions, els diferents col·lectius, han de fer el que vulguin, han de ser independents i han de saber que

ens tenen a nosaltres, l'ajuntament, per ajudar-los quan ens necessiten, però no podem dirigir ni manipular les seves actuacions.

- Dins un ajuntament petit és difícil aconseguir mitjans per poder funcionar?

* Home, això són faves comptades, Però el que no pot ser és conformar-te amb el que tens i ho has de cercar. Basta veure totes les inversions que hem fetes, fins i tot per a les més petites hem hagut de cercar el finançament adequat. Actualment dins l'Ajuntament hi tenim una fotocopiadora làser, els equips informàtics estan totalment actualitzats, els despatxos els hem anat renovant un per un. No per a nosaltres, sinó perquè la gent que s'acosti a l'Ajuntament s'hi trobi bé i sigui ben atesa. La reforma que hem fet ara a la Casa de la Vila n'és un exemple molt clar: facilitat d'accedir a l'ajuntament i que allà dedins hi tenguem els mínims coberts. Allà mai hi havia hagut aigua calenta, banys separats per homes i dones, un bany adequat per a persones discapacitades, i ara n'hi ha. Prest també hi haurà ascensor per accedir a la primera i segona planta. Ho hem fet per donar un servei al poble i perquè hem anat a cercar els diners que ens pertoquen a les institucions. Si et mous aconsegueixes coses. Basta veure la llista de projectes que hem duit a terme. S'ha de cercar, s'ha de posar imaginació, s'ha d'estirar com si fos ca teva perquè al final n'ets el responsable i has de donar compte a la gent.

- Creus que un dia arribarà realment un fons de compensació entre els ajuntaments de Mallorca?

* La part que ens ha tocat enguany ha estat molt xereca, la veritat. Es va dir que es repartirien dos mil milions de pessetes, però just s'ha arribat a la meitat. Ha estat la primera vegada que s'ha posat en marxa. És qualche cosa. Llavors també si el Govern Balear ha creat un impost turístic per gravar l'impacte dels visitants a les Illes, jo crec que Mallorca, sense els pobles del Pla no tendria l'atractiu que té. Per tant també en aquests pobles s'hi ha d'invertir. Se'ns ha de demanar o nosaltres hem de poder presentar projectes de millora que puguin ser finançats amb aquest impost. Hi ha tota una sèrie de deficiències que tenim als pobles petits amb dificultats de finançament, com per exemple la xarxa de camins que estan en molt mal estat. El desavantatge que tenim els ajuntaments petits és que estam en un escaló tan baix que primer hem de cobrir les necessitats bàsiques i hem d'establir criteris de prioritats. No es pot invertir a tot alhora. Nosaltres hem anat a posar Maria en un nivell que sabíem que no tenia: hem arreglat el tema de l'aigua, no teníem un polisportiu cobert i hem fet les passes per tenir-lo gratuït, sense que haguem d'aportar res, hem comprat Ca Ses Monges per a destinar-lo a Casa de Cultura, hem arreglat les places, ara estam arreglant carrers, carrers de

molt de trànsit, i els camins seran una prioritat per a la propera legislatura.

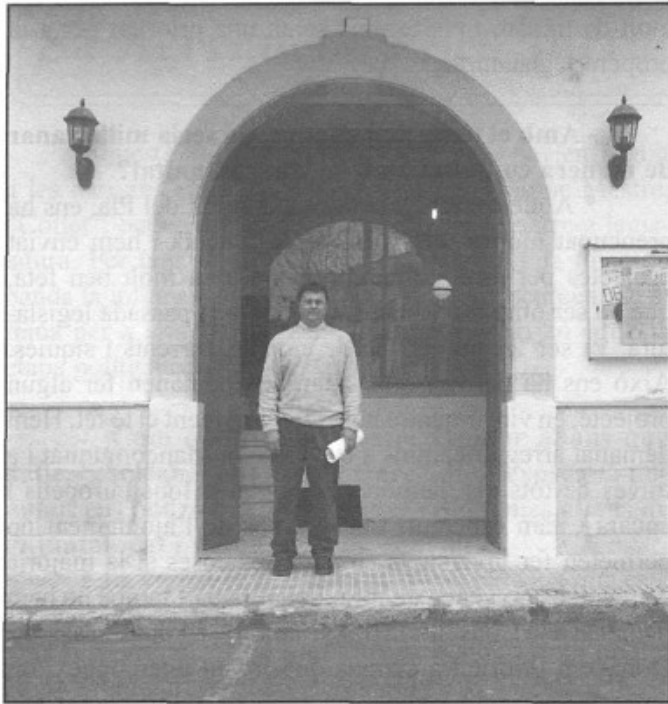
- Amb el tema dels camins, no seria millor anar de manera conjunta amb la Mancomunitat?

* Aquest tema, a la Mancomunitat del Pla, ens ha preocupat molt a tots i fins a tres vegades hem enviat projectes per arreglar camins. Una cosa molt ben feta, que va ser obra d'en Joan Carbonell a la passada legislatura, va ser fer un catàleg de camins, torrents i siques. Això ens ha permès que, quan ens demanen fer algun projecte, en vint-i-quatre hores l'ajuntament el té fet. Hem demanat arreglar camins a través de la Mancomunitat i a través de tots els membres per optar a fons europeus i encara estam esperant. Els recursos de l'ajuntament no permeten fer inversions en aquestes coses si la majoria de recursos no vénen de fora. Per altra part també ho hem demanat a la Conselleria d'Agricultura, en dues ocasions. Donàvem prioritat a camins que fossin interconnexions entre termes municipals. Al final de l'any passat ens donaren dos camins, el de Son Xigala i el de Deulosal, en un moment en què l'Ajuntament no pogué assumir la seva part. Enguany sí arreglarem el camí de Deulosal. A més la canonada de l'aigua de Montblanc vendrà pel camí d'Artà, cosa que farà que l'haguem d'aixecar i després quedarà arreglat. De cara al futur, seguirem arreglant camins cercant d'allà on sigui, el finançament per a fer-ho. La gent ha de tenir paciència perquè, sols o acompanyats, els arreglarem. No podem invertir per tot a la vegada.

- Jaume, fes una exposició dels projectes realitzats durant aquesta legislatura.

* De realitzacions n'hi ha hagudes moltes. Miraré de citar-les cronològicament. En principi, el primer estiu, just acabada de començar la legislatura, es va fer una escoleta per a infants de 0-3 anys a l'escola de baix, adaptant un magatzem que hi havia al pati i una aula a l'escola de dalt. La compra de Ca Ses Monges fou una resposta ràpida i efectiva d'una oportunitat que tinguérem.

Si no ho haguéssim fet hagués estat una altra oportunitat perduda com Son Roig. Fou una mostra d'ambició i la resposta de la gent fou "collonuda". Hi hagué prop de dos milions set-cents mil pessetes d'aportacions particulars. Al llarg dels quatre anys molta gent ha participat i ha aportat diners en la confecció del programa de festes i la participació en tots els seus actes ha estat fantàstica. Tenim la plaça des Pou arreglada, després d'aixecar-la tota. Tenim la plaça de Dalt arreglada i convertida en un excel·lent lloc de trobada i mostrador de qualsevol acte cultural (teatre, cinema, ball, etc, ...) i amb una excel·lent il·luminació. També tenim la reforma de l'Ajuntament, tira a tira, per fases, amb ascensor perquè qualsevol veïnat arribi allà on hagi d'arribar, sense cap problema. L'Ajuntament ha de ser la casa de tots, per als joves i per als que ja no són tan joves, per als que tenen les cames bé i per als que van amb cadira de rodes. Al polisportiu teníem una paret que fugia de dalt a baix: ara ja n'hi ha dues terceres parts d'arreglades. El trispol del camp de futbol no té res a veure ara amb el que era abans. Hi ha més il·luminació. Hem arreglat l'entrada de Maria per Ariany. Hem comprat un solar vora el cementiri pel que s'hagi menester.

- Quines obres estan actualment començades o a punt de començar?

* Ara hem de canviar tot l'enllumenat públic del poble, els asfaltats de diferents carrers, (Son Negre, Sa Quintana, Ramon Llull), arreglar el camí de Deulosal, arreglar els envoltants de l'església, el jardí i la paret que l'aguanta empedrant-la, la millora dels dos edificis escolars. També tenim un pou fet a dins Montblanc i actualment s'està procedint a la canalització perquè pugui arribar al poble. Per desgràcia l'aigua no serà potable.

N'hi haurà en quantitat però no en qualitat. No serà tan bona com voldríem però tampoc la hi tenim ara. El mariando ha estat un ciutadà que ha tengut molta de paciència. Però des de l'ajuntament se li ha de dir que sempre hem treballat per obtenir la millor aigua possible. Per un batle és molt frustrant veure que no hi ha aigua. Però no ens aturam aquí. Hem de cercar un altre pou que ens doni aigua bona, de qualitat. I estam amb això. Ja hem tengut converses tant amb la Conselleria com amb els amos de Montblanc.

- I el gran projecte d'un sol edifici escolar?

* Jo consider que, amb aquest aspecte, just hem posat la primera pedra, perquè el camí pot ser llarg. Depèn de les traves que trobem pel camí. Ara hem iniciat el procés de modificació de les Normes Subsidiàries que ens han de permetre poder-ho fer. L'Ajuntament ha fet dos convenis urbanístics amb els quals, per una part ha obtingut nou solars per fer vivendes de protecció oficial al Pujole, i per l'altra, als envoltants del polisportiu, ha aconseguit més de deu mil metres per poder ampliar l'espai d'esports i també poder fer la tan desitjada escola nova, que és una petició de tota la comunitat educativa, pares, mestres, alumnes i Conselleria d'Educació. I heu de pensar que això alliberaria dos espais magnífics, els dos edificis escolars, que es podrien destinar a actuacions molt concretes. Tot això s'ha fet sense que costàs cap doblar a l'ajuntament, xerrant clarament amb la gent afectada del que es volia fer allà. Aquesta modificació de Normes també preveu un polígon al Rafal, en una àrea tancada per les carreteres i camins, per donar sortida a les indústries molestes de dins o dels envoltants del poble

- I si tornassis sortir batle quins projectes penses dur endavant?

* Si tengués la sort de tornar tenir la responsabilitat de ser batle, una vegada que haguem cobert les necessitats mínimes quant a infraestructures bàsiques hem d'aspirar a altres metes. Per una part hi ha el tema dels camins, i especialment el del camí Creuer, que ja ha passat per tots els colors polítics i acabar tot allò que deia abans que tot just comença.

BAR RESTAURANT

PA amb OL

"SES TARRAGONES"

Pa amb oli
i
Carn torrada

Carret. Petra - Sta. Margalida Km. 0'600 - Tel.: 971 52 53 16

- Les relacions amb les altres forces polítiques de l'ajuntament, com han estat durant aquests quatre anys?

* Han estat bastant bones, fins i tot diria, que boníssimes, amb el que ha estat l'equip de govern. S'ha demostrat que les ideologies queden en un segon terme quan es tracta de fer feina pel poble. Tant d'una banda com de l'altra hem hagut d'amollar, però sempre ha dominat l'entesa, amb elegància i fora crear enfrontaments. Al seu moment ens va passar aquest tren per davant, l'agafarem,... i jo no me'n penedesc gens d'haver-lo agafat. Crec que el poble de Maria n'ha sortit guanyant i amb això a mi ja em basta. Quant a l'oposició ja des del primer moment ha estat una oposició de "no" constant. Ja des del primer dia els vàrem oferir entrar a l'equip de govern i varen dir que no. Més envant tornarem repetir l'ofertament i tornarem dir que no. Sempre han cercat excuses per dir que no però mai han ofert la seva aportació per millorar el que hi havia, sense mirar si convenia o no al poble. Han fet política de partit, no política de poble. Han estat en contra, no just als plens municipals, sinó també per darrera. Membres de l'oposició que no estan dins l'ajuntament s'han cuidat d'anar a fer voltes per conselleries per posar entrebanca a la gestió de l'ajuntament.

És Sant Josep i n'hi ha que frissen perquè tenen compromisos. Els qui quedam acabam la vetllada a Ses Tarragonas sopant de pa torrat acompanyat de companatges variats que és el que hi ha a la carta de la casa. En Miquel, l'amo, ens diu que ara, els migdies, fan menús diaris i que són molts bons. Ens anima i vos anima a provar-los.

Miquel Morey, Antoni Fiol i Magí Ferriol

FENT CARRERANY A INTERNET

Des del mes de març està funcionant el lloc web de la nostra revista i amb aquest número 200 el vos volem presentar. La plana web no pretén ser un substitut de la revista de paper sinó un complement, malgrat que també hi posarem les darreres revistes en format pdf.

El que volem que sigui molt viu és la pàgina "Maria, dia a dia" que vol ser un reflex de tot allò que passi al nostre poble i de qualche manera, pels nostres veïnats, sigui noticable. Per això necessitam la col·laboració de tots, de qui sàpiga alguna cosa i ens ho fa a saber. Així la pluja, la demografia, un succés, podrà estar a l'abast de qui tengui una connexió a la xarxa.

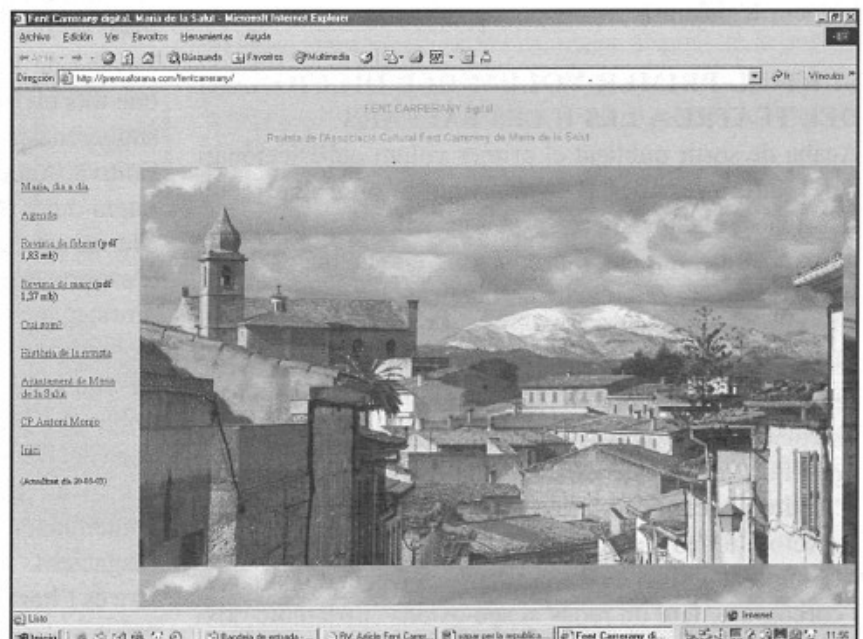
També pot ser molt útil l'"Agenda", on hi cabrà tot el que ha de passar: una reunió, un concert, una activitat cultural, excursió, etc.

Aquest lloc web, acabat de néixer, anirà ampliant el seu continguts, tenint la intenció de què pugui arribar a ser útil a aquell que vulgui visitar el nostre poble i vulgui saber coses d'ell, posant-hi articles, plànols, excursions, llocs d'interès, que estiguin dins el nostre terme.

Aquest espai està allotjat dins el de l'Associació de Premsa Forana, el qual no fa molt també ha renovat la seva estructura i continguts.

L'adreça que heu de taclejar per accedir-hi es: www.prensaforana.com/fentcarrerany.

Esperam poder seguir estar amb tots vosaltres també a Internet.

BULLIT DE NOTÍCIES

NATI DE GRADO A L'ESCOLA

El passat dia 10 de març vingué a l'escola de Maria na Nati de Grado Molinero. Ella durant uns dies del mes de febrer havia assistit a Porto Alegre (Brasil) al Fòrum Social Mundial que intenta fer un altre món pels al·lots. Intentà transmetre als alumnes les idees que han de fer possible un món millor i més just per a tots, treballant

RAFEL OLIVER, NOU DIRECTOR GENERAL DE TURISME

Qui va ser batle de Maria a les dues passades legislatures, va ser nomenat Director General de Turisme de la Conselleria de Turisme. Rafel Oliver substituï l'anterior director Jaume Garau, el qual presentà la seva dimissió davant els atacs de l'oposició del PP.

Des de les pàgines de Fent Carrerany li desitjam tota classe d'encerts en una tasca que se li presenta ben complicada per l'especial situació del turisme a les nostres illes i que aquesta nova responsabilitat tenguí continuació a la propera legislatura.

SURT EL PRIMER VOLUM DEL DICIONARI DEL TEATRE A LES ILLES BALEARS

Acaba de sortir publicat el primer volum del Diccionari del Teatre a les Illes Balears. Aquesta obra que recull informació d'autors, obres, espais escènics, cantants lírics, grups teatrals, directors, productors, etc. de teatre de les Illes Balears, fa referència en diverses ocasions a Maria o a gent de Maria. Són les entrades que corresponen a Jerònia Aulet, al grup Foc i Fum i a Mariantònia Oliver. Jerònia Aulet apareix citada com a actriu i per la seva vinculació a la Companyia L'Ombra del Cranc. Del grup Foc i Fum es diu que va ser fundat a Maria per iniciativa d'Andreu Alcover i Maria Quetgles i que representaren, sobretot, obres de Joan Mas i Pere Capellà. I de na Mariantònia Oliver es destaca la seva faceta de ballarina i coreògrafa, fent un repàs al seu extens currículum, així

com a la col·laboració amb altres companyies. Finalment, cal destacar la presència, com a director de l'obra i com a estudiós del teatre illenc, del marier Joan Mas. El catedràtic de la UIB n'és el director i coordinador de la publicació que veurà la sortida d'un segon volum abans del proper estiu.

EL CORRELENGUA TORNARÀ A PASSAR PER MARIA

Una altra vegada Maria serà lloc de pas de la Flama de la Llengua que els dies 2, 3, 4, 9 i 10 de maig recorrerà Mallorca de cap a cap. Els Joves de Mallorca per la Llengua preparen la que serà, segurament, la més gran mobilització a favor de la plena normalització de la llengua catalana a Mallorca.

El poble de Maria a les edicions dels anys 95, 96 i del 99 va ser un dels que més destacà per la seva participació. Enguany hauríem de tornar a demostrar que els mariandos i mariandes estimam la nostra llengua i la volem ben viva, ben forta, a tot arreu. Al llarg d'aquest mes d'abril es convocaran totes les entitats i particulars de Maria que hi vulguin prendre part perquè demostrin que la llengua és un element de cohesió i d'identificació que no es vol deixar perdre de cap de les maneres.

Ja se sap que la Flama de la Llengua passarà per Maria, procedent d'Ariany, divendres dia 2 de maig entre les 6.30 i les 7.30 hores de l'horabaixa i que sortirà del nostre poble en direcció a Llubí.

UN OPUSCLE AMB L'AVANÇ DE LA REVISIÓ DE LES NORMES SUBSIDIÀRIES DE MARIA, REPARTIT PER TOT EL POBLE

A finals d'aquest passat mes de març es va fer arribar a totes les cases de Maria una petita publicació que conté l'avanç de la revisió de les normes subsidiàries per tal que tots els veïnats i veïnades el coneguin i plantegin les suggerències que calguin abans de la seva aprovació definitiva. Aquesta revisió ha de permetre que l'Ajuntament pugui dur a terme tres importants millores per al futur de Maria: un canvi d'ús dels espais que envolten el camp d'esports que permeti la construcció d'un centre escolar unificat, així com una ampliació dels terrenys esportius i l'obertura d'un carrer cap al camí Creuer; la construcció de nou habitatges de protecció oficial per a joves del poble al Clot d'en Maiol i finalment la construcció a la zona del Rafal d'un polígon de serveis que tregui del poble les indústries que produeixen impacte visual, contaminació acústica o que ocupen espai agrícola com a magatzem.

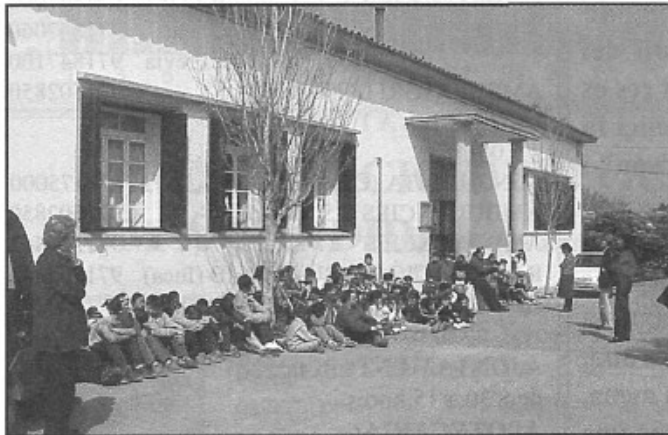
Ara és l'hora que els veïnats i veïnades del poble facin les seves aportacions i hi diguin la seva.

BULLIT DE NOTÍCIES

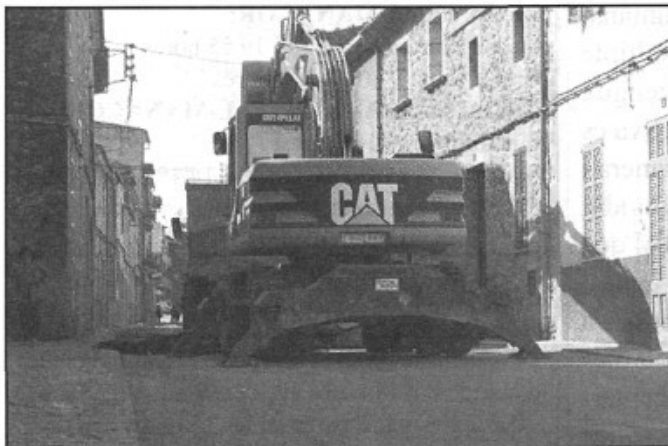
ELS DARRERS DIES A MARIA

Des del dissabte, 1 de març i fins el dimarts dia 4, molts foren el que participaren en diferents rues desfressats. Els que començaren primer foren els monitors i nins que assisteixen a l'esplai, el dissabte. Llavors el darrer dia, els dimarts de Carnaval, foren els al·lots de l'escola que feren la rua escolar. Feren una volta pel poble desfressats des dels dos edificis escolars fins a la plaça i allà amb el grup Cucorba, ballaren d'allò i millor. I a continuació berenar de coques en tallades típiques d'aquest temps.

NO A LA GUERRA

Aquesta injusta guerra que es fa a l'Iraq ha provocat moltes protestes que s'han fet patents de moltes maneres. Manifestacions, pancartes, aturades, manifestos, ... El passat dia 14 de març i abans que començàs, els alumnes i mestres de l'escola de Maria, sortiren al carrer a fer 10 minuts de silenci per demanar que la guerra no començàs. Però no ens fan gens de cas els qui regeixen el món. Hauríem de pensar si, d'una manera pacífica, com va lluitar en Gandhi, podem llevar-los el seu poder. L'economia pot ser la clau.

OBRES ALS CARRERS RAMON LLULL I SA QUINTANA

Des del dia 17 de març, els carrers de Sa Quintana

i Ramon Llull, estan aixecats. Una gran maquinota llevà l'asfalt vell per a procedir a un nou asfaltatge. Des de l'ajuntament se'ns ha informat que es procedeix a aquestes obres a aquests carrers perquè són els que tenen més trànsit dins el poble i començaven a tenir problemes d'enfonsaments.

EXCURSIÓ DE SA NOSTRA

Un bon grapat de mariandos i mariandes partiren dia 18 de març d'excursió amb autocar. Visitaren la finca experimental de Sa Canova, a Sa Pobla. Després seguiren la vista a la fàbrica de vidre Lafiore, a s'Esglaieta. A continuació visita a Valldemossa. I el dinar fou al Poble Espanyol de Palma. Ens contaren que s'ho passaren d'allò més bé.

DIA DEL LLIBRE

Dia 23 d'abril a partir de les quatre del capvespre podreu trobar a la plaça de Maria la ja acostumada paradeta de la papereria "Ses Corbates" i l'exposició del suport bibliogràfic de la Biblioteca Municipal, que a més enguany ha organitzat un TALLER DE PUNTS DE LLIBRE per a tots els nins i nines que vulguin participar de la diada. Per Sant Jordi ...Regalau-vos un llibre.

XII CONCURS DE CONTE CURT ANTONI GOMILA-SANT BARTOMEU 2003

La revista Bona Pau de Montuïri convoca aquest concurs. El termini per presentar les obres conclourà el dia 21 de juliol de 2003. S'enviaran o es lliuraran a les Oficines de l'Ajuntament de Montuïri, plaça Major, 1 – 07230 Montuïri (Mallorca). La quantia dels premis seran de 751,27 € el primer, 450,75 el segon i 300,51 el tercer. Si estau interessats tenim a la nostra disposició la resta de les bases. També us podeu posar en contacte amb les entitats convocants, la revista Bona Pau o l'Ajuntament de Montuïri.

CONCURS DE CARTELLS: REDUIM, REUTILITZAM, RECICLAM EL FEMS

Quan surti la revista al carrer ja haurà acabat el termini per lliurar els cartells que els alumnes de l'escola de Maria hauran fet, amb l'objectiu d'informar al poble de Maria de la importància i necessitat de Reduir, Reutilitzar i Reciclar el fems. Han convocat aquest concurs el Claustre de Professors del CP Antoni Monjo i l'Ajuntament de Maria de la Salut. Dels cartells guanyadors se'n faran còpies per repartir per tot el poble i al guanyador de cada modalitat l'Ajuntament regalarà una motxilla i una cantimplora.

Diumenges de sotana

Lluç MATAS

Un sol amagar-se rera l'escrípol per callar i així perd el tren, aquell tren de la milena oportunitat, però calla; escriu i calla. Els sants no vénen a veure'l i de tant de callar ha perdut el do de paraula. Toca aquiescència i magnificència per a besar el cul a tot sant patriota de rang superior. Callar no cansa, estressa i frustra

tra més que la frustració més grossa perquè callar no és dir. Mai callant un es fa entendre per molts de gestos que puguin interpretar-li al rostre. Voler dir i callar és l'embull del pastoret perdut en l'amor de les tres taronges. Callant res es concreta, ni s'insinua la cosa més petita, perquè el silenci fa esclau de la fantasia dels "hagués pogut ser" que no "són" i que sense xerrar certament no "seran".

Actualitzar i concretar el pensament i els sentiments ha de ser un hàbit teòric que s'ha de dur el màxim possible a la pràctica. La reraguarda és pels espectadors i no pels jugadors, i en aquesta vida tothom juga almanco a millorar el seu present. Si no és així, un camina "zombi" cap a la mort en vida tenint, d'aquesta mena, la infelicitat assegurada. La disposició positiva a viure és una garantia que un vol viure. Després resta triar la manera que no és ni molt menys el de l'hàbit a l'autotortura o el de la propensió a fer mal als altres. Un s'estalvia molta saliva i xerra clar quan veu que no convé mai perdre el poc que té, perquè l'home no és un cranc, no hauria de caminar mai per enrere. Però l'home és més complicat que un problema difícil: n'hi ha que tenen devoció pels precipicis i s'hi tiren en planxa quan en veuen un; n'hi ha que gaudeixen de baixar fins al darrer escaló per l'atractiu d'haver-se d'aixecar de zero un pic i un altre; i n'hi ha també que s'afermen les espartenyas fortes en Déu i que no reculen per molt de temporal que vengui, sigui de llevant o de tramuntana. Hi ha de tot i la varietat arriba en el cas de l'home a ser múltiple i diversa: no hi ha ni un sol home, per molt germans que tengui, que sigui igual. Per això la interpretació objectiva i subjectiva és individual i particular. Cada individu veu el món d'una manera i és d'una manera tan peculiar que, simplement per ser individu, el fa a les totes un gran artista. Sens dubte ho és, ara bé cal que vulgui ser-ho; però de totes formes renegar és perdre, i en aquest cas és perdre la possibilitat de ser genialment artista, i tot per a voler "actualitzar" en base a l'euro, quan sens dubte és molt més fàcil que venguin si adoptam el camí a la inversa: el d'acceptar-nos i intencionalment voler millorar a partir de pressupostos sòlids i nostres. La por no és un atribut d'una ment que pretén ser científica, i més quan un sap que pot esborrar una tira tan grossa de records de fel i llimona sols agafant la goma.

TELÈFONS D'INTERÈS:

AJUNTAMENT	971525002 (FAX)	971525194
BIBLIOTECA		971525688
UNITAT SANITÀRIA (cita prèvia)		971525594
APOTECARIA		971525020
ESCOLA DE DALT (telèfon i fax)		971525083
ESCOLA DE BAIX		971525252
LOCAL TERCERA EDAT		971525564
PARRÒQUIA		971525033
GESA INCA: AVARIES		971880077
BOMBERS		
	085	
HOSPITAL MANACOR Informació		971847000
	Urgències	971847060
	Cita Prèvia	971847100
AMBULATORI D'INCA		971502850
URGÈNCIES A TOTA L'ILLA		
	061	
SON DURETA (Centraleta)		971175000
AMBULÀNCIES S.S. (Inca)		971502850
AMBULÀNCIES		971200362
RECAPTACIÓ TRIBUTS CAIB (Inca)		971505901
ADMINISTRACIÓ D'HISENDA (Inca)		971505150

HORARIS:

AJUNTAMENT:

de 8'30 a 15 hores.

APOTECARIA:

Matí: 9 a 13 hores.

Horabaixa: 16'30 a 20'30 hores.

UNITAT SANITÀRIA:

de 9 a 15 hores.

BIBLIOTECA:

Dilluns, dimecres i divendres: de 16 a 19 hores.

Dimarts i dijous: de 16 a 18 hores.

LÍNIA MARIA-PALMA:

Sortides Maria: 8 i 15,55 hores.(Dissabtes, 8 hores, Festius, 14,55 hores)

Sortides Palma: 13 (dissabtes, 13,30 h) i 19 hores. (Festius, 19,15 hores)

LÍNIA INCA-MANACOR:

Cap a Manacor: 12'30 i 19'55 hores.

Cap a Inca: 9'40 i 18'50 hores

LÍNIA MARIA-HOSPITAL-MANACOR:

(De dilluns a divendres)

Sortides Maria: 7'55, 10'30 i 14'45 hores

Sortides Manacor: 11'05, 13'35 i 18 hores

PUNT D'ATENCIÓ CONTINUADA DE SINEU:
Carrer Ponent, número 3.

- Per demanar hora al servei de Pediatria heu de cridar de 8 a 14 hores al 855043

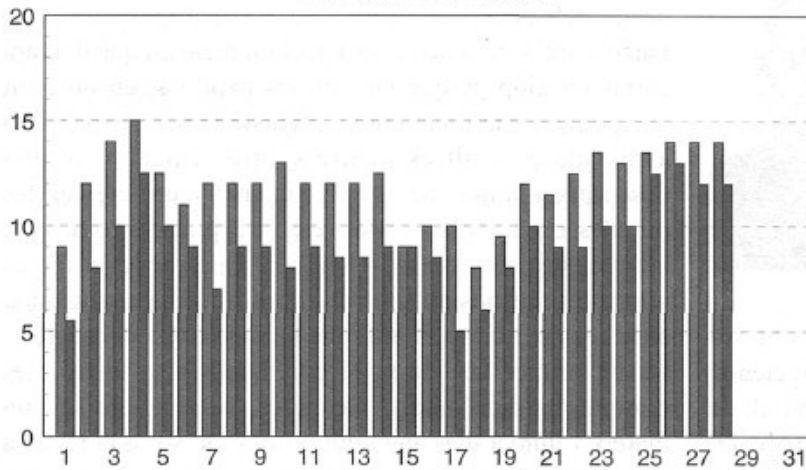
- Per urgències, a partir de les 15 hores heu de cridar al 520292

- Preparació pel part, postpart, control de gestació i informació sobre anticonceptius heu de cridar al 236624

El temps

MES DE FEBRER

■ MAXIMES ■ MINIMES

PLUVIOMETRIA	Temperatura Màxima
Dia 6 ..... 3,5 l.	15° C (Dia 4)
Dia14 i 15 ..... 43 l.	Temperatura Mínima
Dia17 i 18 ..... 54 l.	5° C (Dia 17)
Dia20 ..... 7 l.	Temperatura Mitjana
Dia27 ..... 30 l.	10,6° C
Dia 28 ..... 5 l.	Mitjana Màximes
	12° C
TOTAL: 142,5	Mitjana Mínimes
LITRES	9,2° C

PRESENTACIÓ D'EN GUILLEM FERRIOL I NEGRE COM A CANDIDAT A BATLE PER UNIÓ MALLORQUINA

Aquesta presentació es va dur a terme al Local de la Tercera Edat el passat dia 8 de Març. Tot el poble hi estava convidat. Van acompanyar el candidat la Presidenta del partit i alhora del Consell de Mallorca, Maria Antònia Munar, el Conseller d'Obres Públiques i batle d'Ariany, Antoni Pascual, i el Coordinador General del

partit, Damià Nicolau.

L'acte es va obrir amb una breu presentació del candidat per part del Coordinador General i a continuació en Guillem va oferir un petit discurs.

Va parlar de diàleg, de consens, de transparència i de feina.

Recordà que l'any 1987, a Maria, Unió Mallorca va tenir dos regidors, i manifestà que no és aquesta la fita de Unió Mallorca a Maria, sinó superar-la i tenyir simbòlicament el poble de Maria de blau, color representatiu d'Unió Mallorca, el que significa posar en pràctica el projecte del nostre partit.

Després d'en Guillem, la Presidenta de tots els mallorquins, Maria Antònia Munar, també ens va dirigir unes paraules.

Després d'en Guillem, la Presidenta de tots els mallorquins, Maria Antònia Munar, també ens va dirigir unes paraules.

Va parlar de les noves transferències que ha rebut el Consell de Mallorca, de la tasca duita a terme per Unió Mallorca durant els darrers anys que ha governat dita

institució, i dels projectes que es duran a terme. Feu davant unes 200 persones la ferma promesa d'arreglar la carretera Sineu-Maria-Sta. Margalida i fer les obres necessàries al camí Creuer, per tal de desviar el trànsit del nucli urbà. També va recordar les importants tasques duites a terme per la institució insular durant aquesta legislatura en matèria de benestar social, de gent gran i caça (lloant la figura del caçador). Finalment va proclamar, com a Presidenta d'Unió Mallorca, a Guillem Ferriol i Negre candidat a batle.

Per acabar, tots el assistents ho van poder brufar al bar de la Tercera Edat. No es va oblidar que dia 8 de Març era el dia internacional de la dona treballadora, entregant un iris blau a cada dona per tal de fer-li un petit homenatge.

Dient que Unió Mallorca és el partit necessari per posar orde i seny dins el món polític del poble de Maria, va començar el discurs de presentació del candidat d'Unió Mallorca a la Batlia de Maria, en Guillem Ferriol i Negre.

Comitè Local d'Unió Mallorca – Maria de la Salut.

Aproximació a una copa de vi negre.

Tot comença amb una fusió termo-nuclear en el sol. D'allí en surt una radiació isòtropa que se propaga per l'espai. Alguns d'aquests fotons viatgen directament cap a nosaltres i entren a l'atmosfera al cap d'un poc més de deu minuts d'haver sortit del sol. Amb una mica de sort, alguns d'aquests paquets de llum sortegen els núvols en línia recta i aterren en un camp on madura el raïm. No tots arriben a la planta, però els qui ho fan transmeten la seva preciosa dosi d'energia a una química ancestral, de milers de milions d'anys, que afecta la clorofil·la. Comença així un dels miracles més admirables d'aquesta part de l'univers: l'elaboració del vi negre.

El gest d'acostar-se una copa de reserva s'assembla molt al gest d'encaixar la mà amb un altre. Si el vi (o la persona) és conegut, la incògnita serà en el seu estat d'ànim; si es tracta d'una primera trobada, llavors l'experiència funciona més o manco així:

El primer sentir que entra en joc és la vista. El vi primerament es mira..., com es mira el rostre de la persona que tenim al davant. Es mou la copa per tal que la llum tregui diferents matisos, per reflexió i per refracció. Només per això, la resta de sentits es desperten, s'interessen, s'estimulen i fan les primeres prediccions. Abans que una persona parli per primera vegada, ja ens imaginam la seva veu... Abans d'endur-nos la copa al nas ja feim apostes sobre olor, tacte, joc de sabors... després el vi s'olora. I, amb l'olor, part de les prediccions es confirmen, però altres fallen, lleument o bruscament, i aleshores ve la sorpresa, una sorpresa essencial que dispara noves prediccions sobre, per exemple, el tacte, quan els llavis trenquen el menisc del perfil del líquid per mullar-s'hi. Primerament s'assimila la temperatura, després l'aspror o la suavitat... L'aproximació al vi també s'assembla a la disposició per escoltar música. Interessa un delicat desequilibri entre el previsible i l'imprevisible. L'excés de l'un o de l'altre pot deixar el cervell sense cap funció rellevant per dur a terme. Si la predicció és trivial el cervell s'avorreix i s'ofèn. Li pot passar a un melòman amb una cançó infantil, massa tonal i massa redundant. Això passa quan el primer contacte amb un vi negre desemmascara la seva simplicitat i precipita el primer tast directament en un primer glop, sense matisos ni preàmbuls. Si la predicció és impossible, llavors el cervell se sobresalta i es frustra. Això li pot passar a un melòman amb la música dodecafònica o aleatòria. No hi ha res més desagradable i violent que tenir tota la percepció disposada i afinada per rebre un sabor de la gamma dels amargs i veure's envaït a

traïció per un sabor dolç, encara que es tracti del mateix nèctar dels déus.

I arriba així l'hora de la veritat, el moment en què deixam entrar un glop perquè empapi les papil·les, en un estat que podiem qualificar com a prehistòric per l'expectació avançada pels altres quatre sentits. Encara no hem desencaiat la mà que estremem, encara ens creuam les mirades, encara ressonen les veus de la primera cortesia... i ja comença la conversa. Amb l'intercanvi de les primeres preguntes i respostes, salta una confirmació per aquí, una altra cosa per corregir allí, una sorpresa, una decepció... En un primer tast de vi hi coincideixen, a la fi, dues complexitats colossals, nascudes, segurament, en un mateix i llunyà dia: una amb un raig de sol a la recerca del planeta Terra, l'altra amb un frenètic espermatozou darrere d'un òvul madur. De la colisió improbable d'aquests dos miracles en resulta un miracle encara més miraculós. És llavors quan ocorre l'explosió en cadena. L'univers físic del vi entra, alhora, en una explosió simultània amb l'univers fisiològic de tots els sentits; el seu resultat, per la seva banda, fa el mateix amb l'univers psicològic i posteriorment amb tota la cultura acumulada fins al moment i amb la capacitat d'investigació de qui sosté la copa, o dels qui encaixen les mans. Així és com alguns glops es guanyen un lloc destacat en la nostra memòria.

Antoni Fiol i Morey

RACÓ DE CUINA

POMES FARCIDES DE CARN

INGREDIENTS:

- 5 pomes grans
- 300 gr. de carn picada
- 2 ous
- 2 cebes grans
- 1 tomàtiga madura
- 1 grapada d'ametles picades
- 1 cullerada de pinyons
- 2 cullerades de panses sultanes
- herbes aromàtiques
- ½ copa de conyac.
- ½ copa de vi dolç
- 1 tassó de brou de carn.

PREPARACIÓ:

-Rentar i buidar 4 pomes, reservant la polpa.

-Picar una ceba i sofregir-la. Afegir-hi la carn picada, seguir la cocció uns minuts i afegir-hi el conyac. --- Salpebrar a gust i afegir la polpa reservada de les pomes. Apagar el foc i una vegada refredat afegir-hi els ous batuts, les panses, el pinyons i la meitat de les ametles.

-Omplir les pomes amb aquesta mescla i cobrir-les amb un poc de galeta picada.

-Preparar un sofregit amb una ceba i la tomàtiga. Hi afegim el manat d'herbes i l'altra poma trossejada finament (si ens ha quedat farciment, també), la resta d'ametles picades, el vi dolç i el brou de carn.

-Aquest sofregit el posam al fons de una safata de forn i al damunt s'hi col·loquen les pomes i ho posam uns 20 o 25 minuts a foc moderat.

-Passam la salsa per un coladors xinès.

-Al fons del plat hi posam una cullerada de salsa i una poma al mig.

PASTIS DE CREMA I MADUIXES

INGREDIENTS:

Per la pasta:

200 gr. de farina

100 gr. de mantequilla

1 ou

50 gr. de sucre

un poc de sal.

Per sa crema:

80 gr. de ametlla picada

2 vermells d'ou

un poc de llet (50 cc.)

suc de ½ llimona o taronja

75 gr. de mantequilla

50 gr. de sucre

un poc de "vainilla" en pols.

Per al damunt del pastis:

Maduixes

100 gr. de confitura de maduixa

gelatina.

PREPARACIO:

-Preperam la pasta i forram amb ella la base d'un motllo desmontable.

-Ho posam al form uns 15 minuts a 180°.

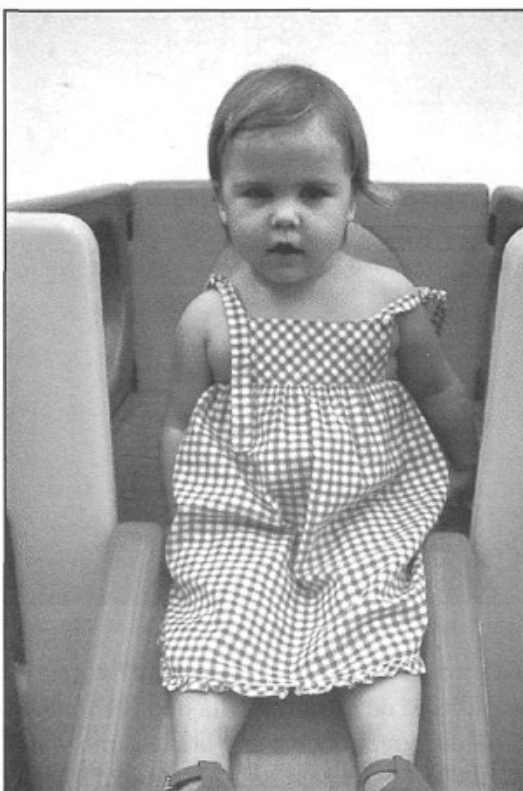
-Preparam la crema: ho mesclam i la treballam fin a conseguir una crema fina i sense grums.

-Una vegada cuita la pasta, i posam al damunt, primer, la confitura de maduixa i després la crema. Ho posam al forn altres 10,15 minuts.

-Una vegada fret, hi posam les maduixes a trossos i al damunt gelatina o be un poc de confitura mescalda amb suc de taronja.

-Ho deixam una hora dins la gelera.

NA MARIA EMILIA ARENAS MAS, DE COLONIA DEL SACRAMENTO (URUGUAY)

Mitjançant un correu electrònic, Na Lorena i en Ricardo, els pares de na Maria Emilia, ens demanen que publiquem aquestes fotos pel seu padri Gabriel Mas Gelabert i tota la família de Maria de la Salut.

Molt gustosament les publicam i estam moltos contens de poder servir de lligam de terres tan llunyanes com són el nostre poble i Colonia del Sacramento.

CRÒNICA DEL VIATGE A CONCA I ENVOLTANTS

Quan fa ara desset anys que començarem aquesta ja llarga caminada fent carrerany, mes a mes, sense cap interrupció, no ens marcàrem fites ni terminis, ni tampoc se'ns ocorregué pensar que arribàriem tan enfora. Ara sí, amb l'experiència que ens donen els dos-cents números editats, podem esperar i desitjar que el camí que ens queda sigui molt més llarg. I no vull parlar més que aquest paràgraf del número 200, perquè el dia a dia continua, i hi ha molta feina a fer. Tan sols vull que quedi constància de la meua alegria i satisfacció de la feina feta entre tots.

Idò bé, el passat divendres dia 28 de març arribàrem del viatge d'estudis a Conca i els seus envoltants, els mateixos 28 que partírem el dilluns dia 24 però molt més comptats i tornats a comptar a fi que no en deixàssim cap dins el Museu, un excusat, un carrer d'un poblet o ciutat, l'habitació de l'hotel,... En altres viatges han estat els alumnes els que us han contat les anècdotes, els llocs visitats. Aquesta vegada ho faré jo. No hi ha temps per més. Tal vegada el proper mes.

Tots junts, devora el "Ventano del Diablo" i al fons, Villalba de la Sierra

A les quatre de la matinada del dilluns ens aixecàrem. No fórem els únics: a Inca la guàrdia civil ens va aturar. Però arribàrem a Son Sant Joan sense cap més entrebanc. I d'allà, fii!!, amb un tres i no res ens trobàrem a Manises, l'aeroport de València, molt més petit que el de Palma. Després d'una petita espera coneguèrem en Toni, un andorrà que conduïa un autocar de 35 places de l'empresa Brugulat, de la Seu d'Urgell, el qual, molt amatenat i eficient, ens portà per tot arreu, amb delicadesa.

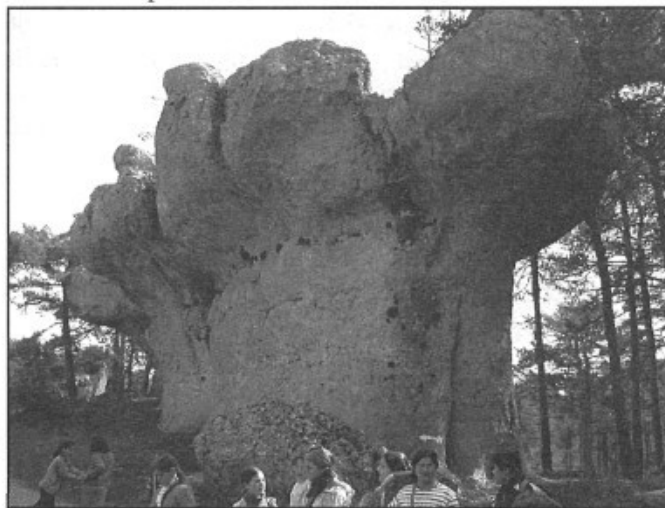
La primera visita la férem a la Ciutat de les Arts i les Ciències de València. L'edifici és grandios, espectacular. A l'interior li manca rodatge. Està pensat com un parc d'atraccions en el qual la ciència és la protagonista. Dinàrem en un restaurant cèntric, entre l'ajuntament i la

Exteriors del Museu de València

plaça de toros. Una petita volta per vora la Catedral i el Micalet, fou tota la València que veiérem, mentre es desmuntaven les falles. També veiérem el riu Túria en sec, tant el seu llit antic, ara zona ajardinada on hi ha el Museu, com el llit nou, ben sec perquè les seves aigües són distribuïdes per l'horta valenciana.

L'arribada a Conca ja fou de nit. Després de distribuir les habitacions i de sopar férem la primera volta per la ciutat antiga. Caminant arribàrem al riu Huécar que travessa la ciutat. Pel pont peatonal de Sant Pablo arribàrem a les famoses "Casas Colgadas" en front del Parador Nacional, antic convent. I d'allà a la Plaça Major, amb la façana imponent de la Catedral i l'Ajuntament. D'allà baixàrem a l'hotel Alfonso VIII (el conqueridor de la ciutat als àrabs) i malgrat la matinada que tots havíem pegat hi hagué prou feina per col·locar tothom a la seva habitació i que es dormissin.

A la Ciutat Encantada de Cuenca

El dimarts partírem per la carretera que voreja el riu Júcar fins a Villalba de la Sierra. Allà hi ha el conegut "Ventano del Diablo", unes obertures a la roca amb vistes sobre el riu i el poble. D'allà anàrem a la "Ciudad Encan-

tada” on l’aigua i el vent han esculpit les roques donant-los multitud de formes diferents fent que el passeig entre les pedres sigui molt agradable i espectacular. Seguïrem Serranía amunt passant per Uña, l’embassament de la Toba, Huélamo fins arribar a Tragacete on ens aturarem per dinar. És un poblet petit amb alguns hostals i fondes per al turisme de muntanya i de caça.

Per entre les roques del fons sorgeixen les aigües del riu Cuervo

L’horabaixa arribarem fins el naixement del riu Cuervo. D’entre unes roques sorgeix l’aigua que, d’una manera molt calmada va fent el seu camí. Són unes aigües cristal·lines i emmirallades que baixen tranquil·les fins trobar el primer desnivell, d’uns trenta metres. Llavors les aigües s’esmunyen entre diverses cascades i molsa. Tot forma un conjunt d’una bellesa plàstica i musical, mesclant-se amb el cant dels ocells.

La Fuente Magallón, camí de Las Majadas

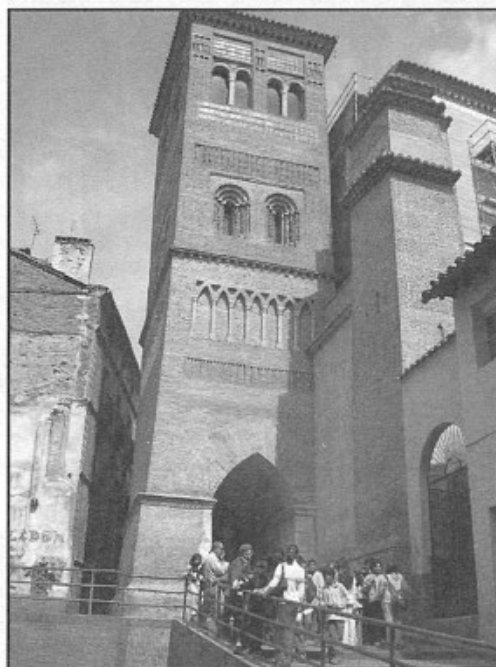
Tornarem a Conca per una petita carretera de muntanya utilitzada per treure els troncs dels pins. Per allà poguérem veure un grapat de cérvols. Férem una aturada al petit poble de Las Majadas.

El dimecres visitarem Terol i Albarrasín. Per arribar a Terol passarem pel racó d’Ademús que pertany a la Comunitat Valenciana. Abans d’arribar i mentres vorejàvem el riu Túria, amb aigua, els vaig contar les

Plaça del Torico, a Teruel.

llegendes del “Torico” i la dels “Amantes de Teruel, Isabel i Diego”. Pujarem a la torre mudéjar de “El Salvador, de 40 metres d’altura. Allà les campanes es posaren a repicar, espantant-nos. Però d’allà dalt gaudirem d’una molt bona vista sobre tota la ciutat, les seves torres i campanars mudéjars i dels envoltants. I després, peu en terra, visitarem la plaça del Torico, el mausoleu dels “Amantes de Teruel”, la Catedral i l’aqüeducte.

Església de Sant Pedro, on es feu el funeral de Don Diego. A la vora el mausoleu dels Amantes de Teruel

Per dinar, ens desplaçarem fins un poblet, Bronchales, de la serra d’Albarrasín. I després visitarem aquesta bella ciutat, al costat del riu Guadalaviar. Aquí, mentre pujàvem al castell començà a ploure i aplegarem un bon pop. L’aigua ja no ens deixaria durant tot el viatge. De tornada passarem pel naixement del riu Tajo. Aquest dia na Bàrbara Aina Ferriol complia els 10 anys, i al sopar hi hagué pastís de compliment d’anys per a celebrar-ho.

El dijous visitarem Huete, Buendía, Uclés i Segóbriga. No s’aturà de ploure ni de dia ni de nit. Però, malgrat les incomoditats, férem totes les visites

Albarracín: al fons el castell i el cel que amenaçava pluja programades. A Buendía visitarem l'embassament d'on parteix l'aigua que passa del Tajo al Segura. Dinàrem a la plaça porticada protegits de la pluja. Al monestir d'Uclés s'hi rodaren escenes de la pel·lícula "Los tres mosqueteros" i per la premsa ens assabentàrem que també s'hi rodaran escenes d'una pel·lícula protagonitzada per Robert de Niro. El monestir és la seu del seminari menor

Menjador del monestir d'Uclés, amb la taula parada per el sopar. El sostre és impressionant i la visita la férem entre els nins i joves que allà estudien. A les runes de Segóbriga la visita fou molt ràpida i curta: visitarem el centre d'interpretació, el teatre i l'amfiteatre d'una ciutat romana que ja tenia clavegueram i que florí econòmicament gràcies al comerç.

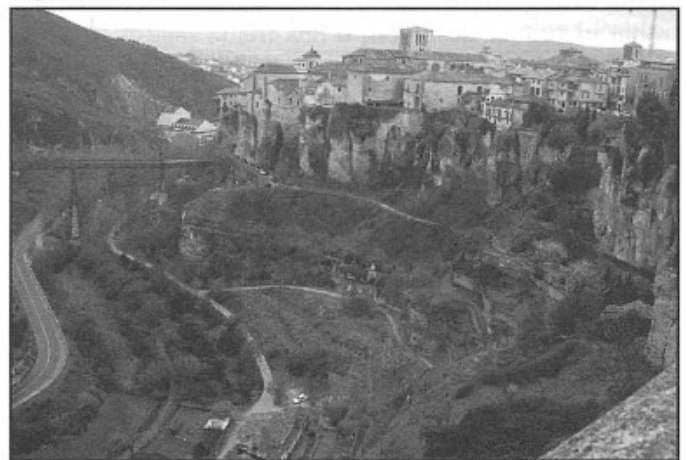

Teatre romà de Segóbriga

Plaça porticada de Buendía. Gràcies a aquest eixoplug, poguérem dinar secs.

El divendres just ens quedava visitar la ciutat amfitriona. Així que, després de deixar l'hotel i les maletes a l'autocar, ens posàrem a caminar, començant vora el riu Huécar, ascendint per escales fins a la plaça Major. Visitarem l'interior de la Catedral i després seguirem pel passeig que mira al Huécar fins arribar al castell, a la porta que tancava la ciutat a la part alta. La tornada la férem per l'altra costat, la que mira al Xúquer. Els rius han dibuixat un paisatge, "hoces" en diuen en castellà, molt espectacular.

La ciutat de Cuenca i el riu Huécar des de la part alta de la ciutat

Tornant a València ens aturàrem a dinar a Motilla del Palancar. Com que na Maria del Carme Zambrana feia els onze anys, també hi hagué pastís amb espelmes per bufar i rebre les felicitacions de tots.

I com que tot ens ha anat molt bé, estam convidats a tornar-hi quan vulguem.

Magí Ferriol

Molts d'anys a les que en compliren al viatge

SERVEI DE
BANCA TELEFÒNICA
FONOSANOSTRA
971 757 242

PÀGINA WEB
www.sanostra.es

**CAIXERS
AUTOMÀTICS**

BANCA ELECTRÒNICA
PER INTERNET
SANOSTRA.NET

**MÉS DE 1.300
PROFESSIONALS
A MÉS DE 200
OFICINES**

**"SA NOSTRA"
sempre a mà**

www.sanostra.es

**"SA
NOS
TRA"**

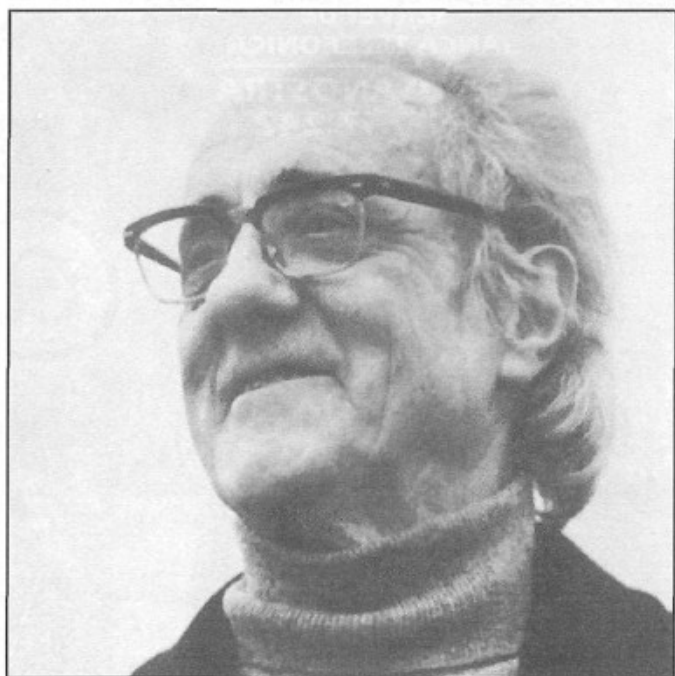
CAIXA DE BALEARS

Actiu registrat a la Conselleria d'Hisenda i Pressuposts. Govern de les Illes Balears - 2001/10/1

Dos homes de combat

Jaume CORBERA I POU, professor de la UIB

Don Francesc de Borja Moll i Casasnovas, precisament aquesta gran personalitat de qui celebrem el 2003 el centenari del naixement, va escriure un llibret titulat *Un home de combat*, dedicat a qui va ser el seu mestre, Antoni M. Alcover (1862-1932). Hi contava, en aquest llibret, la vida, amb totes les seves il·lusions, penes i desenganys, d'Alcover, l'anomenat pels seus contemporanis "Apòstol de la Llengua Catalana". Tant l'un com l'altre epítets no podien ser, efectivament, més adequats, perquè mossèn Antoni M. Alcover i Sureda va ser fins a la mort un home de combat, una ànima inquieta, un home que no descansà per aconseguir veure realitzades les seves grans quimeres, que eren la recopilació de l'immens tresor rondallístic mallorquí i la confecció del gran Diccionari de la Llengua Catalana, que per raons més polítiques que racionals acabà anomenant *Diccionari català-valencià-balear*. A les dues empreses consagrà una bona part de sa vida Alcover, i el resultat va ser un *Aplec de rondalles mallorquines* digne de figurar entre els reculls de contes populars més importants del món, que segurament no ha estat internacionalment tan valorat com els contes de Grimm – per exemple – perquè pertanyia a una cultura menyspreada i ignorada fins i tot pels intel·lectuals dels estats dominants; i un magne diccionari únic en tota la Romània, elogiat per filòlegs i lingüistes de tot el món, un vertader exemple per a la ciència lexicogràfica romànica. Però els mèrits d'Alcover no són només aquests, sinó que hi hem de comptar també, per una banda, la seva dedicació a l'estudi de la filologia com a disciplina i a l'estudi de la llengua catalana en concret, d'on varen sortir les primeres publicacions serioses sobre el català i sobre la seva variació dialectal, per la qual cosa se l'ha de considerar el fundador de la lingüística catalana; i hi hem de comptar igualment, per una altra banda, la seva incansable feina de difusor i promotor dins la societat de la causa de la dignificació social del català, d'això que ara en deim "normalització" lingüística. Però a tots aquests mèrits, que no són pocs, n'hi podem afegir encara un altre, tal vegada el més important de tots, perquè és el que va assegurar que tot l'esforç que havia fet en l'arreplega de les rondalles

i del diccionari no fos de bades quan ell faltàs: el "fitxatge", que diríem ara, als 17 anys, de qui el succeiria i que completaria la seva obra, l'esmentat Francesc de Borja Moll i Casasnovas.

En efecte, Francesc de Borja Moll començà a fer feina a can Alcover, en el Diccionari, el 1921, amb només 17 anys, però ja en feia 3 que havia pres contacte amb el canonge mallorquí, al seminari de Ciutadella, quan aqueix cercava col·laboradors menorquins. Ja tenia una bona idea de quin era l'objectiu alcoverià, i ja sabia bé que l'esperava. Mossèn Alcover tot d'una va procurar que Moll agafàs una bona preparació en filologia i lingüística, i a més d'ell mateix ensenyar-lo i posar-li a disposició la seva magnífica biblioteca (única a Mallorca en matèria de llengua i de romanística), va procurar que tengués com a mestres alguns dels millors lingüistes del seu temps: el Dr. Bernhard Schädcl, de la Universitat de Halle, i el Dr. Wilhelm Meyer-Lübke, de la Universitat de Bonn, que li feren curssets a can Alcover mateix. Així, sense anar mai a la universitat, empassolant-se totes les obres fonamentals de lingüística i filologia que Alcover tenia a casa seva, aprofitant les visites dels grans mestres i establint contacte, personal o epistolar, amb les figures més importants d'aquesta ciència d'Europa i Amèrica, Francesc de Borja Moll es va convertir en el més fidel

2003, Any

col·laborador del seu mestre i en el més ben preparat possible continuador de l'obra que aquell havia començat. Quan Mossèn Alcover va morir, el 1932, amb només el primer tom del Diccionari acabat, Francesc de Borja Moll es va haver de fer càrrec de dur-lo a terme com més prest i com més bé millor. I aquí va demostrar que ell també era un home de combat. Barallant-se amb totes les dificultats que se li presentaven (de primer, essencialment econòmiques; al cap de pocs anys, amb la sublevació militar feixista, també polítiques), va anar continuant la redacció i la publicació dels fascicles, i el 1935 va acabar el segon tom; llavors, per mor de la guerra i de les dificultats de la postguerra, la publicació no es va reiniciar fins al 1949, però ara ja no es va interrompre fins que aqueixa obra magna va estar acabada, el 1962, amb el tom 10è. Varen ser uns anys molt durs, coincidents amb el període de més repressió contra la llengua catalana, però el somni de Mossèn Alcover s'havia finalment complert gràcies al seu extraordinari deixeble.

Però Francesc de Borja Moll i Casanovas no va ser només el filòleg insigne continuador d'Alcover i autor d'una obra immensa d'investigació i de divulgació, va ser també el fundador de l'Obra Cultural Balear, el 1962; va ser l'editor de les rondalles mallorquines i dels únics llibres en català

que durant uns quants decennis apareixien a Mallorca; va ser el llibreter que durant molts d'anys va oferir al públic els únics llibres en català que es podien comprar a l'illa; va ser el narrador de les rondalles mallorquines que durant els anys 60 tants d'infants mallorquins sentírem per Ràdio Popular; va ser la personalització de la cultura del país, viva i resistent entre mil i una dificultats. Per això, Francesc de Borja Moll, que va veure reconeguda aquesta immensa labor amb doctorats Honoris Causa per les universitats de Basilea, Barcelona, Palma i València, i amb premis nacionals i internacionals, va ser també un vertader home de combat, a més d'una excel·lent persona, agradable i simpàtica, senzilla, de tracte exquisit, amic de tothom que s'hi volgués relacionar, a qui vaig tenir el gust i el privilegi de conèixer personalment i de tenir com a professor universitari, i de qui, com tanta de gent, guardaré sempre el millor record possible.

Antoni M. Alcover Sureda i Francesc de Borja Moll Casanovas, dos extraordinaris homes de combat gràcies als quals avui en dia la cultura i la llengua catalanes conserven encara una dignitat i una presència de primer orde dins el panorama internacional. Gràcies, amics, pel vostre esforç.

MÉS MOLL QUE MAI!

—Llibret, llibret!

La bona fada m'ha comanadet
Que tot quant jo demanaria,
Me fos alcançadet.

Es Mèl-oro Rosso

La temptació em deia que havia d'aprofitar la sortida del número 200 de la revista per fer-ne una lloança i parlar, també, de les seves mancances, de la gent que al llarg d'aquests devuit anys l'han feta possible, de la seva caparrudesa i del mèrit d'haver aguantat tot aquest temps sense altre guany que la satisfacció de la feina feta. Però segur que hi ha altres articles que ja parlaran d'això i a ells els deixarem aquesta lloança que, la veritat, també és necessària i dona forces per seguir endavant i superar els mals moments que hi ha hagut, hi ha i hi haurà amb tota seguretat.

Així que deixaré de banda aquest fet i aprofitaré que enguany se celebra el centenari del naixement de Francesc de Borja Moll, per parlar d'aquest personatge, de la relació que vaig tenir amb ell i de quina manera homes com el filòleg menorquí són el model que un voldria imitar, en les feines i en les seves actituds vitals i de compromís amb la gent i amb el país.

A tots ens ha passat que, en un determinat moment, un

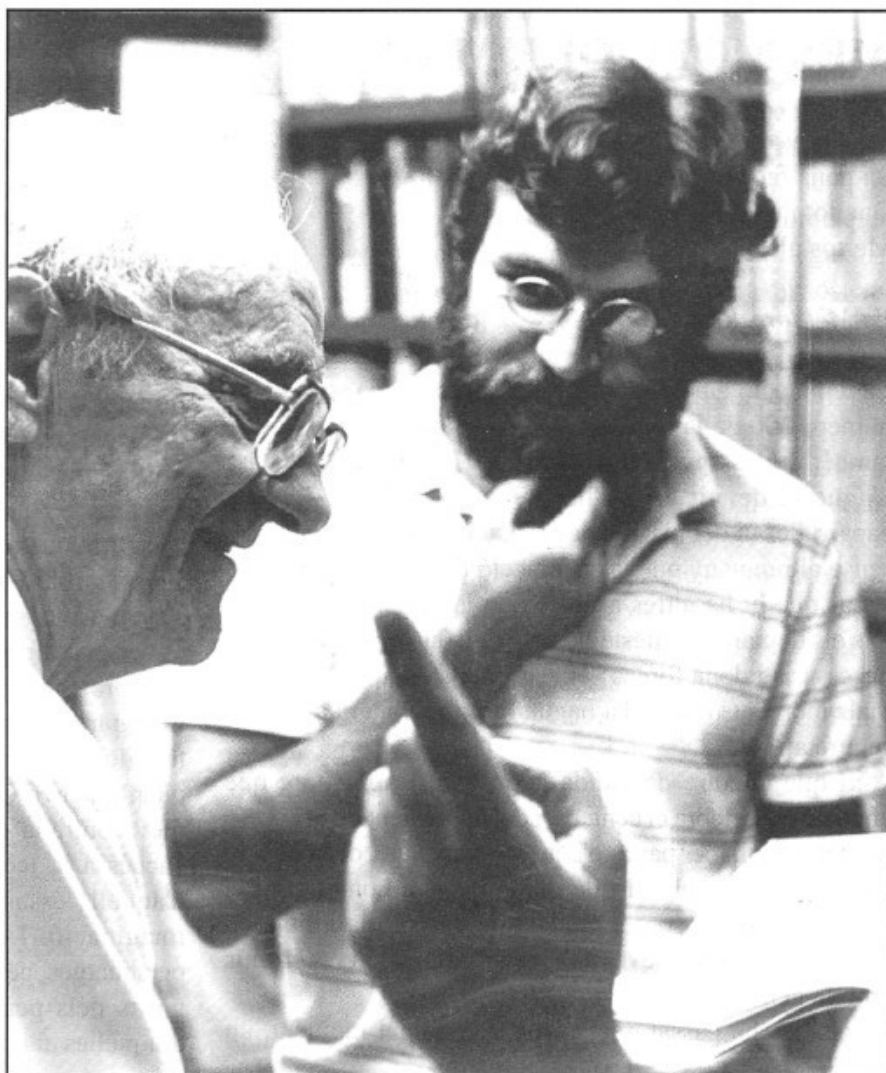
personatge ens ha aparegut a la nostra vida, l'hem conegut, l'hem tractat, l'hem estimat i a l'hora de la veritat ja feia temps que en formava part. I no ho sabíem. Per ser sincer hauria de dir que el primer Moll que vaig conèixer em va entrar pels ulls. I em va fascinar. A ca nostra teníem uns quants volums de les rondalles mallorquines, en una edició anterior al format amb què ara són conegudes i s'han popularitzat. D'aquelles històries fascinants i meravelloses, m'atreien especialment els dibuixos. Aquells gegants, nans, jaies, fades, reis, dragons, dimonions i princeses, etc., tenien un posat de fantasia, de màgia, que t'entrava pels ulls i et transportava a un món irreal i impossible que es feia present amb l'ajuda d'aquelles il·lustracions. I, d'aquells dibuixos en record alguns d'especialment entranyables: En Juanet de sa gerra, En Juanet fii de viuda, En Martí Tacó, En Pere catorze, En Juanet de l'onso, N'Estel d'Or, Na Magraneta, En Juanet i es set missatges, Sa llàmpria meravellosa etc. Les cares dels protagonistes, aquells vestits tan exòtics, el traç de les figures humanes, un paisatge pertorbador, et feia entrar de cop en una atmosfera d'il·lusió que no s'esvaïa quan tancava el llibre i me n'anava a dormir. Va ser la meva entrada en un món que tendria continuïtat quan l'accés a la lectura em va permetre assaborir la trama d'aquells éssers que pul·lulaven a lloure per la meva imaginació. Les històries acabaren per arrodonir els personatges, per fer-los més vius, més presents. El fet que molts dels personatges, dels herois que participaven d'aquelles fantàstiques i exòtiques aventures nomessin

Joan, encara m'ajudava més a sentir-m'hi identificat. I arribà la veu, ho record perfectament, tenc ben viva la imatge. Érem a la cuina, la foganya encesa. Els meus pares, el meu padrí Antoni i els meus germans i jo asseguts a la camilla, havent sopat. La bombeta, sola, de poca potència, penjant del sostre de la cuina. I una ràdio, d'aquelles de veritat, situada sobre una tauleta al costat de la xemeneia o dins d'aquell forat que hi havia a la paret i que ens permetia, des de dins de la cuina, observar el visitant que obria la porta d'entrada a la casa. I la sintonia de Ràdio Popular que anunciava l'hora de la Rondaia. I aquella veu amable, encisadora, agradable, plena de matisos, que jo intuïa riallera i optimista, que em deia allò de: Això era i no era... o Això era un rei que tenia tres fills... I enfilava la història que jo ja coneixia, però que seguia, que seguíem, amb devoció i amb passió gens dissimulada. Aquella veu ens orientava, ens guiava dins la trama, mentre els personatges agafaven vida amb unes altres veus que es feien presents en els diàlegs. Era tot un ritual. Un moment màgic, inoblidable.

I passaren els anys. I com qui no vol, vaig saber que la majoria d'aquells components que tant m'havien fascinat, tenien un punt en comú. L'autor de la majoria d'aquells dibuixos, l'editor d'aquelles històries meravelloses, la veu que ens les contava per la ràdio, corresponien a la mateixa persona. Nomia Francesc de B. Moll. Una B. que poc després vaig saber que volia dir Borja. I que era un lingüista molt important, coautor del Diccionari català-valencià-balear i que tenia manuals de gramàtica, per estudiar i aprendre a escriure aquella llengua que jo parlava, però que a l'escola ningú mai no m'havia ensenyat a escriure. I vaig estudiar filologia i el vaig conèixer més a fons. I vaig saber que també tenia una llibreria i una editorial.

I un bon dia, poc després d'haver-me llicenciat a la Universitat de Barcelona, ciutat on residia aleshores per motius de feina, amb uns companys d'estudi que s'havien decantat per estudiar cinematografia, vàrem plantejar la possibilitat de fer un documental sobre la vida i l'obra d'aquest personatge. Érem a començaments de la dècada dels anys vuitanta. I em vaig comprar els dos llibres de memòries de Francesc de Borja Moll: Els meus primers trenta anys i Els altres quaranta anys, per tenir el màxim d'informació. I vaig passar de

l'admiració al coneixement del personatge. I el vaig trobar humà, molt humà, amb un sentit de l'equilibri admirable, feiner, sempre optimista, vital, compromès. Amb una bateria de temes que caldria comentar l'anàrem a veure per plantejar-li el que volíem. Volíem la seva veu, la seva cara, el testimoni de la seva vida, i veiérem que a pesar de la seva edat ja avançada tenia el cap i les forces necessàries per dur endavant el documental. I hi va venir a bé, gràcies a la mediació de la seva filla Aina Moll, aleshores Directora General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya. I en va tenir de paciència! Nosaltres, àvids d'informació i de no deixar res per verd, irrompérem dins la vida d'aquell bon home i al llarg de tot un estiu gravàrem hores i hores de conversa amb ell a l'ombra dels pins d'una casa que la família tenia a Biniali. Entràrem al seu despatx de l'Editorial Moll, a la Torre de l'Amor, veiérem i tocàrem les famoses calaixeres que contenen els milions de cèdules que permeteren dur a terme el Diccionari català-valencià-balear, admiràrem la seva biblioteca I, sobretot, l'estimàrem, perquè aquell homenet, de vuitanta anys, ja fràgil, amb aquelles ulleres tan característiques que es treia quan havia de llegir alguna cosa, o quan ens volia fer fixar en algun detall que ell considerava important, que encara

Francesc de Borja Moll i l'autor de l'article

guardava aquella ressonància i melodia a la veu que jo tant havia apreciat, se'ns ofería amb una humilitat i una paciència d'agrair. El documental, acabat anys després, i emès per la televisió, més el material amb totes les hores de gravació, tenen avui un valor testimonial incalculable. Enmig de tantes vivències, de tantes anècdotes viscudes amb el personatge, en record una d'especialment divertida que coincidí amb un dia plujós i que mostrava el seu caràcter bonhomí i afable, sempre disposat a trobar el cantó positiu de les coses. L'havia d'anar a cercar amb el cotxe, per dur-lo a Biniali, a fer la gravació. Vaig deixar el cotxe una mica lluny de l'editorial i amb un paraigua em vaig acostar al punt on havíem quedat. El vaig trobar arrecerat en un portal, ben xop. —Don Francesc, com estam? li vaig entimar jo, sense pensar en el seu estat lamentable i del qual jo segurament n'era el culpable, per haver arribat un poc tard, sabent, a més, que ell sempre era puntual com un rellotge. I la seva resposta va ser genial, sense cap retret, amb una punta d'ironia que em va fer riure una bona estona. —Més moll que mai!

Aquest homenot, senzill i afable, incansable i incapaç de dir que no quan algú se li acostava cercant un consell, una ajuda, un suport, va ser al llarg de la seva vida un lluitador, un corredor de fons; va fer de la paciència, la constància, la tenacitat i el bon humor, la seva forma de vida. Segurament que ningú més que ell i el seu preceptor i mestre, mossèn Antoni Maria Alcover, podien haver duit a terme la gegantina tasca que suposà l'elaboració i publicació del Diccionari català-valencià-balear.

Només per la feina pedagògica i pacient —la divisa que agafà com a tema d'una de les col·leccions de la seva editorial "Dura tamen molli saxa cavantur aqua" ("les aigües molles foraden les dures roques") resumeix ben clarament aquesta actitud de constància, paciència i insistència— que dugué a terme els anys seixanta, setanta i vuitanta, ja mereixeria un lloc d'honor entre els prohoms de la nostra vida col·lectiva. Conferències, taules rodones, articles, classes, etc. on explicava allò que ni l'escola ni els mitjans de comunicació donaven a conèixer sobre la nostra llengua

catalana, la seva filiació, origen i evolució, drets lingüístics, etc. aconseguiren fer callar molts incrèduls, molts analfabets, moltes veus perilloses i sectàries que l'única cosa que pretenien era afeblir la minsa normalitat que tot just s'encetava.

Quan anys després de la seva desaparició, en un altre context ple de punts obscurs i de dificultats afegides a l'esdevenidor de la nostra llengua, el vaig tornar retrobar a l'hora de fer el guionatge d'un altre documental per a la televisió —aquest cop per parlar de l'elaboració del Diccionari català-valencià-balear i del paper que hi jugaren mossèn Antoni Maria Alcover i ell— encara vaig augmentar més la meva admiració cap a aquell home discret, treballador incansable i que ens havia llegat tanta informació sobre la nostra llengua.

Record que en una d'aquelles sessions maratonianes, a Biniali, a l'ombra dels pins, asseguts en una cadira de bova, mentre els tècnics de so i els càmeres preparaven els estris per fer la gravació, li vaig demanar que li semblaven els reconeixements que havia rebut en vida: uns quants títols de doctor honoris causa, fill il·lustre de ciutats com Ciutadella i Palma, Medalla d'Or de la comunitat autònoma de les Illes Balears i de la Generalitat de Catalunya, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, etc. Modest com era, digué que el reconeixement universitari no era per la seva honorabilitat, sinó per la seva laboriositat. Així, em digué, la distinció s'hauria de ser "Laboris Causa", perquè això era l'únic mèrit que ell deia que podia presentar davant els altres: la feina feta.

Que el seu exemple ens serveixi de guia i de llumeneret per a tots aquells que creiem que amb el treball, la constància, la fidelitat a unes idees, la modèstia i un somriure sempre a punt, es poden superar la majoria d'obstacles i dificultats.

I qui no ho cregui que ho vagi a cercar; i, si no són morts, són vius; i, si no són vius, són morts; i al cel mos vegem tots plegats. Amèn.

Joan Gelabert i Mas

C/. Major, 113 - Tel./Fax 971 525 035 - Mòbils 679 091 509 - 615 660 932 - 07519 MARIA DE LA SALUT (Mallorca)

**CONSTRUCCIONS DE PISCINES I ALJUBS AMB
SISTEMES DE PROJECCIÓ DE FORMIGONS GUNITATS**

Piscines d'es Plà
MARIA DE LA SALUT

La flama de la llengua catalana tornarà a travessar Mallorca

La setmana i mitja que va de dia 2 a dia 10 de maig la llengua catalana tornarà a sortir als carrers i places de Mallorca. No és que no hi sigui cada dia, però el seu protagonisme hi serà més present. Milers de mans de totes les edats, orígens i condicions travessaran els pobles i els barris de Mallorca per reivindicar-ne l'ús a tots els nivells. Les escoles i els instituts vibraran; el moviment associatiu mallorquí, des de els grups d'esplai dels més nins fins als clubs de la Tercera Edat, sortirà de la seva -aparent- atonia per liderar, juntament amb moltes més persones, una cursa que, sense esser competitiva, és capaç de moure en cada edició milers de participants. Haurà començat la quarta edició del Correllengua, el primer del nou segle i del nou mil·lenni. Un segle i un mil·lenni que seran decisius per a la llengua catalana. Els Joves de Mallorca per la Llengua tornam a prendre aquesta iniciativa per demanar que la nostra llengua tenguí el paper que per tradició històrica li pertoca: esser la llengua vertebradora, la clau de volta, el mínim comú denominador de la societat mallorquina del futur immediat.

Enguany ens hem proposat armar-la més grossa, fer el Correllengua més llarg de la història de Mallorca, el que passi per més poblacions, el que tenguí més participació popular, el que faci més activitats complementàries, el que incideixi més a les zones on la situació de la llengua és pitjor. Passarem pràcticament per tots els municipis, amb aturades a tots ells, i fent especial incidència a Palma, la capital, on hem de lamentar la manca d'una política d'integració lingüística per part de les autoritats municipals.

El Correllengua constarà de tres columnes: la de Tramuntana, la de Llevant i la virtual. A aquesta darrera es podrà accedir per Internet: Cibernetes de tots els continents hi podran fer un tram, deixant un missatge adreçat als corredors. Les altres dues seran físiques i travessaran la major part de Mallorca els dies 2, 3, 4, 9 i 10 de maig. La Flama descansarà durant uns dies, els 5, 6 i 7. Aquest serà el moment triat per al Correllengua Cultural i esportiu, un seguit d'actes organitzats per la societa civil dedicats a la llengua catalana i que tendran lloc arreu de Mallorca. El dia 8 de maig està prevista la celebració del Correllengua Universitari, que recorrerà els diferents edificis del Campus. El dia 9 es tornaran a posar en marxa les dues columnes del Correllengua, que recorreran el territori situat als voltants de Palma. L'endemà, 10 de maig, estarà dedicat a recórrer els barris

La flama de llengua passant per Maria, l'any 1999

de Palma. Les dues flames acabaran el mateix horabaixa a la Diada per la Llengua organitzada per l'Obra Cultural Balear, amb una gran festa social per reivindicar un futur per a la nostra llengua.

La part més vistosa de l'activitat serà, com cada any, la participació de milers i milers de persones que, o correran, o participaran als actes de rebuda de la Flama a les diferents poblacions. No hem d'oblidar, però, que el Correllengua té un component reivindicatiu important; aquest contingut es plasmarà en un manifest, que serà llegit a tots els actes de rebuda de la Flama. El text demanarà a les institucions mallorquines que continuïn i augmentin els seus esforços en el procés de normalització lingüística, i a la societat mallorquina que assumeixi com a pròpia aquesta tasca, fent de motor d'aquestes demandes, i que faci esforços ella mateixa per fer servir la llengua catalana sempre i arreu.

Els Correllengua 2003 servirà per fer un diagnòstic de la situació actual de la nostra llengua i per impulsar la feina que s'ha de fer durant els propers anys. Per aconseguir l'èxit d'aquesta gran manifestació del món associatiu no hi sobra ningú, tothom hi és necessari. Per això feim una crida als ciutadans de Mallorca a participar activament a aquesta gran festa. I a continuar fent servir la llengua catalana durant la resta de l'any.

La Comissió Permanent dels Joves de Mallorca per la Llengua

Palma, 18 de març de 2003

ANAR L'ULL AL BOU AMB L'ELA (III)

Dedicatòria:

Caty Salom ets santa,
nascuda a Santa Maria
la més bona i divina,
i la teva bellesa és tanta
que és com la llum del dia.

(Fragment d'una poesia de Miquel Rosselló i Quetglas,
dedicat a Caty Salom)

ELS PIONERS A DIAGNOSTICAR L'ELA (FRANÇOIS AMILCAR ARAN I GUILLAUME BENJAMIN AMAND DUCHENNE)

Si a la nostra anterior i agradable compareixença a les pàgines d'aquesta revista vam contar com Charles Bell va dur a terme la primera descripció d'ELA bulbar, avui farem referència a François Amilcar Aran i a Guillaume Benjamin Amand Duchenne, dos eminents investigadors que seguint les petjades del Fisiòleg Escocès van contribuir a fer amb més certesa els incipients diagnòstics d'Esclerosi Lateral Amiotròfica.

François Amilcar Aran va especificar l'any 1848 una malaltia que encara no s'havia descrit i que es va batiar com ATRÒFIA MUSCULAR PROGRESSIVA.

La va considerar una degeneració nerviosa diferent a les afectacions conegudes dels nervis perifèrics i la va atribuir a una lesió medul·lar, basant-se en la trobada de Charles Bell i François Magendie, que consideraven – amb tot encert – les arrels anteriors de la medul·la, com les encarregades de les funcions motores.

Totes les investigacions fetes per François Amilcar Aran el van dur a publicar al 1850, onze casos d'Atròfia Muscular Progressiva, treball que va ser d'un gran ajut per tots els seus predecessors.

Com també va esser de suma importància la tasca duita a terme pel prestigiós neuròleg francès que nomia Guillaume Benjamin Amand Duchenne nat l'any 1806 i traspassat en el 1875.

El neuròleg Duchenne és considerat el fundador de l'ELECTRODIAGNÒSTIC i l'ELECTROTÈRÀPIA. Cal dir que l'electrodiagnòstic es l'aplicació de corrents elèctrics per tal de fer un diagnòstic; emprat especialment per a l'estudi de l'EXCITABILITAT NEUROMUSCULAR.

Quant a l'electrotèràpia és la part de la Fisioteràpia que

estudia l'ús de l'electricitat com a agent terapèutic. Hi són emprats corrents Galvànics, Faràdics, Sinusoidals d'alta freqüència, electricitat estàtica i Diatèrmia.

Cada una d'aquestes menes d'electricitat té una acció fisiològica diferent i diverses aplicacions terapèutiques.

La tasca desenvolupada per Duchenne en el camp de la investigació, és summament interessant, ja que va estudiar la fisiologia del moviment muscular, i exposà amb gran rigor experimental, la doctrina de les localitzacions medul·lars, convencent amb aquest treball François Amilcar Aran que l'atrofia muscular era en realitat un tipus de MIOPATIA, és a dir, una alteració dels músculs esquelètics de qualsevol casta i que es caracteritzava per amiotròfia mancada d'ESPASTICITAT, o sigui sense contraccions involuntàries i persistents d'un múscul o bé d'un grup de músculs, aquest quadre clínic tampoc presentava afectació bulbar, ni trastorns de la sensibilitat, però si, un curs molt lentament progressiu de la malaltia que alterava de forma peculiar la musculatura extensora del coll i acabava produint amb els pacients un típic vinclament del cap vers davant.

També devem a Duchenne la descripció d'una estranya malaltia caracteritzada per una paràlisi LLAVI-GLOSO-LARINGIA, sense signes piramidals ni d'alteracions de la sensibilitat denominada PARÀLISI BULBAR PROGRESSIVA, hipòtesi feta l'any 1860.

Si més no, malgrat la teoria de Duchenne sobre l'origen miopàtic de l'atrofia muscular i de la paràlisi bulbar progressiva, en el proper capítol de 'ANAR L'ULL AL BOU AMB L'ELA, explicarem com l'autèntic origen d'aquestes malalties és neurològic i no miopàtic.

I encara més, en un futur també explicarem idò, que no es tracta de diferents malalties, sinó distints estats de la

mateixa afecció.

Emperò no avancem esdeveniments i, com molt bé diu el bon cantautor de Vilafranca de Bonany, en Tomeu Penya, "no passem s'arada davant es bou" i esperam retrobar-nos si Déu ho vol, aquí mateix, per seguir lluitant mitjançant la paraula i la informació contra l'ELA.

Per acabar vull desitjar la màxima benaurança a tots els components de Fent Carrerany pel fet que la revista hagi arribat al número 200.

És quelcom molt meritori aquesta joiosa celebració i més avui en dia en què la tan esmentada globalització ens abraça per tot arreu, com un pop amb els seus tentacles, intentant que els pobles perdin la seva identitat.

Aconseguir que una revista com Fent Carrerany, senyera de Maria de la Salut vagi tira tira, sobrevisquin i defensin així, per mitjà de les seves planes, la saba i la cultura d'aquesta bonica vila mallorquina, i per tant de Ses Illes, mereix tota casta de recolzaments i lloes.

És per això que en nom d'Adela-Balears i en el meu nom propi, desitjam de tot cor que Fent Carrerany segueixi informant-nos més i més i que els nostres fills, néts, besnéts i restants predecessors, puguin gaudir igual que nosaltres d'aquesta publicació de pinyol vermell.

Felicitats i per molts d'anys a tots els amics de Fent Carrerany.

Miquel Jordan i Ronsano.

Dolça Martina. Funcionària del jutjat d'Inca.

I

Martina, quantes vegades sempre he pensat en tu, ets de ses més asertades, de ses més il·luminades que el Bon Jesús mos va dur.

II

T'estim, com a mariera, per esser d'ella, de Maria ets per mi, una primavera que m'umpl d'amor i alegria com la poncella més bella.

III

Treballes en el jutjat a dins Inca, amb simpatia el jutge està admirat de la teva energia, ets un clavellet daurat que fa claror tot es dia.

IV

Vols que te diga, Martina que de totes ses amigues tu ho ets de ses més fines com les roses més divines que han florit a dins Maria.

V

Jo res per tu una oració i res per tu cada dia, de tot cor t'ho dic, Martina que te surti un bon amor amb grandesa i resplendor que don tanta de claror que il·lumini tot Maria, i així sa gent ho veuria; sa força i el teu valor.

El teu amic que t'estima.
Miquel Rosselló i
Quetglas.
INCA, a març del 2003.

A Miquel Jordán de Terrassa.

Miquel te vaig somniar que eres a Santa Maria amb honor i pleitesia, la gent te va donar la mà perquè sap que saps honrar el nom de na Catalina i ADELA se va fundar per poder investigar el mal de la nostra amiga i en Miquel Jordán s'enfila no es cansa de treballar, tots plegats hem d'ajudar perquè un dia estigui clar el secret de nostra vida; i tota l'illa mallorquina un gros abraç te darà.

Un amic que t'estima.
Miquel Rosselló i Quetglas.
INCA, a març del 2003

IMMOBILIÀRIC
LLUC MATAS

"Venga a descubrir un paraíso"
Kommen sie, linden sie ihr paradís

Plaça des Pou, 17
07519 Maria de la Salut (Mallorca)

Tel. 971 52 50 70
Fax 971 52 57 73
Mòbil 679 90 57 94

LA POESIA DE L'AMO EN LLORENÇ
QUAN PER LES VORERES

Quan per les voreres de la carretera
 contemplem, quasi inadvertidament,
 que la verdor és més forta i present
 i que ja ha crescut la sementera.

Quan prepari el niu la cadenera..
 i els cards i les roselles vagin creixent.
 quan es mostri més contenta la gent
 i l'hivern pegui la coça darrera.

Quan atreguin les mirades curioses
 les ravanisses i ulls de figuera
 i floreixin les roses oloroses.

Quan la vauma i ai la margalidera
 apareixin més esplendoroses...
 Llavors ... ! Llavors tindrem la Primavera!

Llorenç Font Dalmau

LA POESIA DE L'AMO EN LLORENÇ
PASQUA

És com una festa de lliberació
 pels qui han respectat els bons costums
 i no han menjat carn ni bons escaldums
 fins el Diumenge de la Resurrecció.

És donar seguiment a la tradició
 i tornar a les nostres llars les millors llums.
 Fer panades amb molta carn, sense llegums,
 i acabar la Pasqua amb devoció.

No faltaran els que volen proclamar
 que la Quaresma és moda passada
 i que s'ha acabat això del dejunar.

La bona gent somriurà esglaiada
 pensant que és impossible acabar
 una cosa que no s'ha començada

Llorenç Font Dalmau

La guerra

Cel i terra s'encenia,
 no ho apagava la mar
 cents de pobles amb agonia
 amb guerres que ningú volia
 que no sabien quan han d'acabar.
 I la seva única alegria
 és veure el sol con sortia
 abans de a la terra descansar;
 resant pel temps passar
 sense bombes per companyia,
 sense morts, ni malenconia
 i sense ningú per qui plorar.

Tomeu Llompart Bas.
 INCA, a 21 de març del 2003

Silenci i oració.
Jornades de Corema.

Que és de bo i necessari el silenci. Fer una estona de silenci enmig del renou i del trull que ens envolta és una bona manera d'endinsar-mos en el misteri del temps que no podem detenir i que en el fons constitueix la nostra vida. Estam en temps de Corema. La Corema és un temps que en mou a escoltar i a meditar els textos més essencials de la paraula viva de l'Evangeli. Això fes-ho en silenci i recorda que Jesus va dejunar i va passar quaranta dies en soledat al desert, on va esser temptat . La Corema ens dona l'oportunitat de canviar l'ocasió d'esser d'una altra manera. Tots nosaltres també passam el nostre desert, ens arriben moments durs dins la nostra vida que hem de saber superar. No tot és color de rosa, hi ha sofriment dins la nostra vida, mals entesos, això és l'experiència de la soledat, per la qual hi hem de passar, per prendre decisions importants a la nostra vida.

Quan el dejuni és un exercici d'empobriment personal decisió de viure amb un poc menys, privar-nos de coses supèrflues i viure d'una manera més austera per donar als necessitats i compartir amb ells quelcom nostre. Això agrada a Déu.

La Corema és un temps d'oració, de pregària i de reconciliació. En aquests dies hem escoltat un dels evangelis en què Jesús instrueix els seus deixebles amb aquestes paraules: " Demanau i se vos donarà, tocau i se vos obrirà", perquè el qui demana rep, el qui cerca troba i el qui toca se li obri. Aquesta és una pàgina de s'Evangeli

que xoca amb la fe de molts de creients. Ens demanam; " Per què Déu no m'escolta?". Què sabem nosaltres dels silencis de Déu?. Ell sap el que ens convé. L'oració no és mai en va, diu Jesús, per tal cosa devem estar confiats en ell. L'oració de petició ha de néixer de la confiança en Déu, el que em passa, és l'única bona història que vivim. Déu te un projecte oper cada un de nosaltres.

També ens costa entendre que Jesús ens diu que hem de perdonar sempre i hem d'estimar els nostres enemics; això sí que és difícil!

Se'ns recorda que les coses de Déu són impossibles d'entendre per a nosaltres. Quan nosaltres deim "això no és possible", estam obligats a fer un poc de lloc a Déu amb nosaltres. Si recorrem el camí d'estimar els enemics, no serà per les nostres forces, sinó per deixar obrir a Déu dins nosaltres.

Estimar i perdonar és el que ens proposa Déu dins aquesta Corema.

Respecta a l'oració, el doctor Alexis Carrel va escriure el següent: " si t'acostumes a l'oració, la teva vida canviarà profundament". Malgrat que ell havia estat un científic, el doctor s'aplicava a l'oració. Ell considerava l'oració com l'activitat més sublim de l'home. A més sempre deia que: "L'art dels arts és saber conversar amb Déu".

Desig una bona Corema per a tots els mariers i marieres. Una abraçada per a tots.

Una gran salutació i una abraçada a en Miquel Jordán de Terrassa.

Miquel Rosselló i Quetglas.

INCA, març del 2003.

Mediterrània

Jo sé del blau més blau mai no inventat,
de gavines que passen com quimeres,
de les ones, amants de les riberes,
immutables com una veritat.

Sobre el mirall que el sol ha esmicolat,
balla l'embat al so de cent banderes,
veles de sal tracen camins, ronseres,
freturoses de sol i llibertat.

Vell mariner de la mirada blanca,
els ulls vagarejant per la calanca,
temptejant el secret de l'horitzó.

Encara avui som un al·lot de barca,
que conserva el segell,
l'austera marca del sol,
del vent, dels anys i la maror.

Forjador d'incomptables singladures
entre Constantinoble i Gibraltar,
harmonia perfecta: terra i mar,
principi i fi, bressols i sepultures.

D'històries remotes i futures
imborrable escenari,
navegar per les rutes del grec i del romà,
incandescent fanal de cent cultures.

Sementer que nodreix el meu llinatge,
penya-segat, fondal, badia i platja,
sempre has servat quelcom de paradís.

El ric accent de la parla estimada:
la més bella cançó jamai cantada,
amarada de sal, pel meu país.

Rafel Bordoy i Pomar
EL BLAU I LA DISTÀNCIA

En "Fent Carrerany"
que amb els seus 200 números
podria omplir un
Mediàticament de pasadís.
Bordoy

CRESPI i Carrerany

I VENGUÉREN DIES DE PLUJA

I venguéren dies de pluja
i vent
en els que arrambar-te a mi
t'era un suplici.
Es tenyien de tristor
els dies de cada dia,
anhelant les teves mans
ara de gel, abans de cendra viva.
Em delia pels teus llavis,
humits,
àvids de besades
d'un amor que bofegava.
La por em mossegava,
a dentegades,
l'ànima enamorada,
inepta i desanada.
Eren dies plugissers,
gelats i esblanqueïts,
em sentia molt sol
i que mig món manco tu ho sabia.

Molts d'anys
Xisca Moreno i Brunet

A L'HIVERN DELS TEUS DÉUS

I

Sempre he cregut
que els ulls de la mort
eren freds com el gel
però els teus eren caliu.

La darrera vegada
que et vaig veure
semblaves tan cansada
i amb la mirada abatuda.

Desitjava abraçar-te
plorar davant tu
la teva mort
però jo callava.

Tu no sabies res
o ho sabies tot,
però me miraves
i també callaves.

Tu no et mereixies
que t'arribàs tan prest
l'hora d'anar-te'n
però tanmateix fugies.

II

Com poder dir-te
tantes coses
sense que t'adonassis
que m'acomiadava?

Com gosar a parlar
del que mai no et vaig dir
i que ara voldria
dir-ho tot alhora?

Com poder retenir-te
un instant més
quan allò que t'enduïa
estava fora del meu abast?

Com poder tornar enrere
i viure amb més força
les hores perdudes
sense saber què fer

Com poder callar,
mirar-te als ulls
i somriure't
mentre t'allunyaves?

III

Ara sé que Nadal
serà sempre trist
perquè tu no hi seràs
i notaré la teva absència.

Gràcies per mantenir
càlida la mirada
mentre la sang et glaçava
les ganes de veure-hi.

Gràcies per no parlar
d'allò que sabíem,
per mirar-me i somriure'm
quan ambdós patíem.

Gràcies per no plorar
en el darrer adéu
amb la teva besada
a la fi dels teus dies.

Gràcies per no queixar-te
amb veu alta
per com t'ha tractat
a tu la vida injusta

Xisca Moreno i Brunet

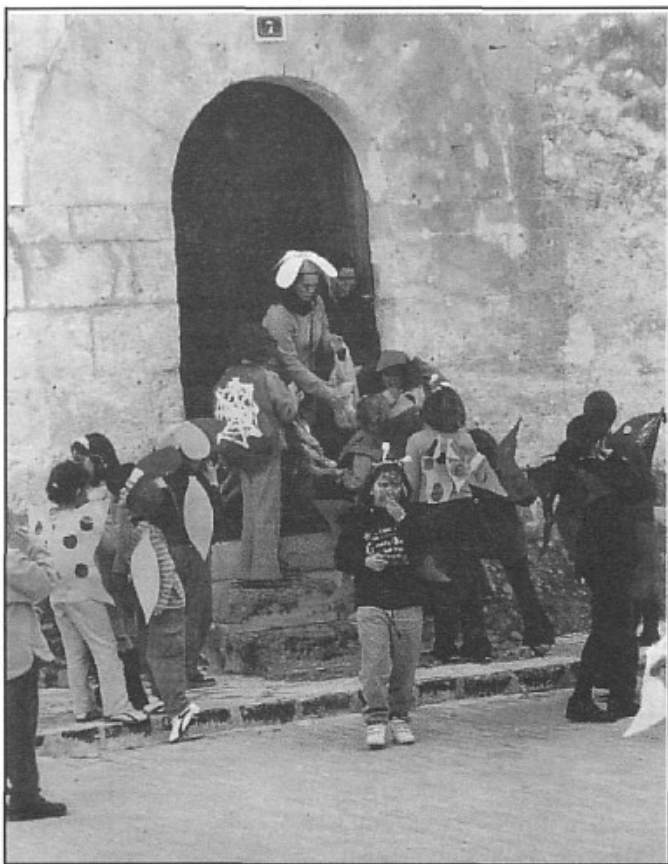
Hola amics i amigues

Els nins de l'esplai vos volem contar tot el que hem fet aquest mes de març. Que han estat moltes coses i no hem estat gens aturats.

Començarem per la festa de disfresses. Ens vestirem de flors, papallones, escarabats, aranyes i lleons. El grup dels grans es va fer una disfressa diferent i feren una col·lecció de moda "Fashion". Tots sortirem al carrer per ambientar el poble i omplir-lo de colors a més tothom estava convidat i van venir molts d'altres nins. A la plaça es va fer una petita desfilada per així poder veure bé tots els vestits i es van sortejar un parell de coques. Els grans duïen una pancarta que tenia dues cares: la primera posava

el nom de la seva col·lecció i l'altra posava "NO A LA GUERRA", ja que tots els nins i monitors de l'esplai esteim totalment en contra. Una vegada acabada la festa aquesta pancarta es va penjar al balcó de l'ajuntament, que esperam que tots hàgiu vist.

Diferents moments de la festa de carnaval

Observant totes les aus, els caps blaus van venir a saludar-nos

Dia 19 de març anàrem d'excursió a l'albufera d'Alcúdia. Molts dels nins no hi havia anat mai i s'ho van passar d'allò més bé. A més vam poder veure una gran quantitat d'aus de molt a prop no necessitàvem binocles, també vérem els bous que passejaven tranquilament. Per acabar d'arrodonir l'excursió vam anar a dinar a la platja perquè feia molta de calor. Tots vam posar els peus en remull i un quants i posaren un poc més, va ser molt divertit a més no havíem tocat la mar de l'estiu passat.

Tots davant el museu de l'Albufera. Estàvem ben acolorats

Dia 29 i 30 de març acampada a Sant Ramon de Penyafort (Port de Sóller). Aquesta acampada ha estat diferent per que hem fet de cuiners i hem fet tot el menjar nosaltres amb l'ajuda dels monitors. També hem fet totes les tasques que fan els cuiners : escurar, parar i llevar taula, granar i sobretot tastar tot el menjar. El menú ha estat molt variat:

Un restaurant de luxe de l'esplai

SOPAR DEL DISSABTE

- croquetes de pollastre i d'espínacs (caseres)
- Ensalada (cullita pròpia)
- patates frites (palades i tallades a mà)
- creps de xocolata (recepte secreta)

BERENAR DEL DIUMENGE

- magdalenes de llimona (caseres)
- magdalenes de nesquik (caseres)

DINAR DEL DIUMENGE

- sopa rellena (rellenada nostra)
- ensalada de fruita màgica
- dolços de crispis

Si necessiteu cuiners per alguna ocasió especial podeu demanar consell o ajuda als nins de l'esplai. Segur que tindreu molt d'èxit.

A part de tot això anàrem a visitar el port i agafarem el tren via per anar fins al poble de Sóller.

Com podeu veure som gent en ganes de fer moltes coses.

VOLEM QUE TOTS ELS INFANTS DEL MÓN PUGUIN SORTIR A JUGAR, CANTAR I BALLARI PER AIXÓ DEIM SI A LA PAU

A la platja del port de Sóller

PD : En motiu del 15è aniversari de l'esplai volem fer una exposició de fotos i un parell d'actes més on es pugui veure tot el que s'ha fet durant aquest 15 anys, per això demanam a tota la gent que ha passat per l'esplai i tenguí material que ens pugui servir (fotos, vídeos, etc.), que es posés en contacte amb els monitors de l'esplai. També es vol fer una revista i per això es necessària l'ajuda de tots els que hi heu format part des del primer fins al darrer dia, segur que tots teniu coses per contar, per això també demanam la vostra col·laboració. Ens agradaria que tots hi possessiu el vostre granet d'arena i així poder fer una bona tasca. Esperem tenir notícies vostres el més aviat possible.

GRÀCIES A TOTS.

Atentament, els monitors de l'esplai.

Quina sopa més bona! Això és un dinar!

El Consell Social de la llengua catalana perfila un Avantprojecte de llei del català al comerç i un Pla general de normalització

El passat divendres, dia 28 de març, es va celebrar a la sala d'actes del Parlament la segona sessió plenària del Consell Social de la Llengua Catalana, en el que aquesta publicació hi va estar representada amb l'assistència de Gabriel Mercè, president de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca. Constituït l'any 2002, el Consell Social és un òrgan integrat per una cinquantena de persones i entitats representatives de les Illes Balears, i té per objectiu assessorar el Govern en les accions de planificació de l'ús social de la llengua catalana.

Entre d'altres temes, el Ple va discutir un Avantprojecte de llei d'ús del català en les activitats econòmiques. Segons va exposar el conseller d'Educació i Cultura, Damià Pons, president en funcions de la sessió, "aquesta llei pretén completar, ampliar i actualitzar la Llei de normalització lingüística després de quinze anys d'haver estat aprovada" i va comentar que "es fa especialment necessària després d'aprovar-se la Llei d'ordenació de l'activitat del comerç i la Llei dels consumidors i usuaris".

A partir de l'experiència acumulada en els darrers anys, el Consell Social considera necessari donar un nou impuls a la política lingüística per tal d'assolir els objectius normalitzadors amb major eficàcia. Els objectius fonamentals d'aquesta futura llei són normalitzar i fomentar l'ús del català en l'activitat socioeconòmica; reforçar la protecció dels drets lingüístics dels consumidors i usuaris; i millorar i ampliar l'ús ambiental del català en els sectors que s'hi regulen.

Les mesures proposades pretenen que la presència de la llengua catalana sigui més intensa en totes les manifestacions de la vida econòmica, especialment en l'administració, i fins i tot es planteja un règim d'infraaccions i sancions per eventuais incompliments dels deures establerts per la llei.

El Ple del Consell Social va donar el vistiplau als objectius de l'avantprojecte de llei, però va acordar postposar la seva aprovació fins a la propera sessió, prevista per al mes de juny, a l'espera d'incloure tot un seguit de suggeriments que diferents membres de l'hemicicle varen aportar. Després d'això la proposta es passarà als diferents grups parlamentaris per al seu estudi i posterior aprovació en forma de llei.

Per la seva banda el president de la Ponència de Planificació, Joan F. López i Casasnovas, i el director

general de Política Lingüística, Joan Melià, varen exposar un primer borrador de Pla general de normalització lingüística de les Illes Balears que s'ha sotmès a estudi de tots els membres del Consell Social. Es tracta d'un document programàtic per impulsar els canvis socials necessaris per tal que es garanteixi el recobriment del català com a llengua pròpia de les Illes Balears amb prop de 200 mesures d'actuació repartides en nou sectors d'actuació. Es preveu tenir-lo llest el mes de juny.

Els membres del Ple reberen també informació del treball realitzat per les altres comissions de treball. Isidor Mari, president de la Ponència d'Immigració i Acollida Lingüística, va anunciar la preparació, per al proper mes de novembre, d'unes jornades dedicades a la immigració i la interculturalitat en la que s'hi preveuen presentar les millors experiències d'acollida i integració lingüística perquè puguin servir d'exemple i obrin camí a altres persones, i en la que s'estimuli la societat receptora a implicar-se en el procés d'acollida dels nouvinguts.

Antoni Mir, com a responsable de la Ponència Observadora, va explicar les passes fetes perquè el català sigui declarat llengua oficial de la Unió Europea i va anunciar l'organització d'una campanya informativa per divulgar els arguments favorables a aquesta oficialitat.

La sessió es va cloure amb la redacció d'una carta dirigida a la Ministra d'Educació, en la qual se li fa saber la preocupació del Consell Social de la Llengua Catalana perquè la nova Llei de qualitat de l'ensenyament no suposi un retrocés en el coneixement del català i en la que se li demana una solució més igualitària en l'ensenyament de les diferents llengües de l'estat.

Maria Antònia Munar rep en audiència la nova Junta Directiva de l'Associació de Premsa Forana

La presidenta del Consell de Mallorca, Maria A. Munar, ha rebut en audiència la nova Junta Directiva de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca (APFM) sorgida el passat mes de novembre arran de les eleccions assembleàries.

L'entrevista, que es va mantenir el passat divendres dia 28 de març, en el Saló d'Audiències del Palau Reial de Palma, seu del Consell de Mallorca, va servir per mantenir un canvi d'impressions sobre l'actual marxa de les publicacions de la part forana mallorquina així com dels projectes de futur de l'APFM. També es va parlar sobre el conveni que, des de fa alguns anys, lliga les dues entitats i que inclou un ajut econòmic que serveix tant per al sosteniment de l'Associació com per sufragar algunes de les despeses de les publicacions de la premsa forana.

Maria A. Munar va manifestar la seva admiració per la labor realitzada des de les diferents publicacions tot assegurant que realitzen una funció social encomiable, amb una llarga trajectòria i un pes important dins el món comunicatiu de l'illa, i va reafirmar el seu suport a la iniciativa.

CARRERANY ESPORTIU

UN ANY MÉS A PRIMERA

Quan només falta una ronda per acabar el Campionat, podem dir que l'equip de Maria jugarà un any més a Primera. A pesar que l'objectiu era jugar la segona de la lligueta d'ascens, no va poder ser, i hem lluitat per no baixar. Últimament som un equip molt irregular capaç del millor com per exemple guanyar 0,5 a 4,5 l'Alcúdia quan era el líder en la primera fase i del pitjor, com perdre amb el Venècia 3,5 a 1,5 a la segona fase quan era l'únic equip que no havia puntuat i ja està descendit. A la novena ronda jugarem un matx decisiu contra el Porreres, ja que l'equip per perdre tenia moltes possibilitats de descendir. El matx no podia començar pitjor, amb les derrotes d'en Gaspar i d'en Monserrat, però el coratge i la valentia d'en Miquel Mascaró, en Xisco Mestre i el Jeroni, aconseguiren donar la volta al marcador. En les dues darreres rondes bastava mig punt, per aquest motiu acordarem taules amb l'Inca al penúltim matx. La darrera ronda amb la Casa Catalana és intrascendent

En general ens falta més preparació per poder jugar amb més tranquil·litat i poder lluitar en la part alta de la classificació. A veure si el proper any ho aconseguim.

El segon equip està jugant a la categoria de segona per renúncies d'altres equips. Ja que l'equip estava pensar per donar partides als jugador més joves com en Pere Ferriol i en Joan Miquel Ferriol, hauria estat millor poder jugar a tercera. De totes maneres ressaltar que a falta d'una partida han aconseguit dos punts.

Xisco Mestre

Monserrat

